

Vijeće
Europske unije

Bruxelles, 8. ožujka 2021.
(OR. en)

6268/21

SOC 86	GENDER 15
EMPL 83	JAI 235
COHOM 45	SAN 116
MI 140	TOUR 5
ANTIDISCRIM 8	SPORT 9
BETREG 3	DIGIT 27
CFSP/PESC 216	TRANS 116
EDUC 75	INST 83
FREMP 39	

POP RATNA BILJEŠKA

Od: Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ

Datum primitka: 4. ožujka 2021.

Za: Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, glavni tajnik Vijeća Europske unije

Br. dok. Kom.: COM(2021) 101 final

Predmet: KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA **Unija ravnopravnosti: Strategija o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021.–2030.**

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2021) 101 final.

Priloženo: COM(2021) 101 final

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 3.3.2021.
COM(2021) 101 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

**Unija ravnopravnosti: Strategija o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021.–
2030.**

Unija ravnopravnosti: Strategija o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021.–2030.

„Osobe s invaliditetom imaju pravo na dobre uvjete na radnom mjestu, na neovisno življenje, na jednake mogućnosti i na puno sudjelovanje u životu svoje zajednice. Svi imaju pravo na život bez prepreka, a naša je obveza da im kao zajednica osiguramo potpuno sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima.”

Predsjednica Komisije Ursula von der Leyen¹

1. Vizija i potreba za djelovanjem

Europska unija utemeljena je na vrijednostima ravnopravnosti, socijalne pravednosti, slobode, demokracije i ljudskih prava. Ugovorom o funkcioniranju Europske unije (UFEU) i Poveljom Europske unije o temeljnim pravima pruža se osnova za borbu protiv svih oblika diskriminacije te se ravnopravnost utvrđuje kao temelj politika EU-a. Predsjednica von der Leyen kao jedan od prioriteta svoje Komisije najavila je stvaranje Unije ravnopravnosti u svakom smislu riječi.

Donošenjem Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom 2006. („Konvencija”) ostvaren je napredak u utvrđivanju minimalnih standarda za prava osoba s invaliditetom². EU i njegove države članice stranke su Konvencije i ostvaruju napredak u njezinoj provedbi³.

Europski stup socijalnih prava⁴ služi kao orijentir za politiku zapošljavanja i socijalnu politiku, a 2017. zajednički su ga proglasili Europski parlament, Vijeće i Europska komisija. U načelu 17. tog stupa ističe se da osobe s invaliditetom imaju pravo na potporu dohotku koja im omogućuje dostojan život, usluge koje im omogućuju sudjelovanje na tržištu rada i u društvu te radno okruženje prilagođeno njihovim potrebama.

Europskom strategijom za osobe s invaliditetom 2010.–2020.⁵ otvoren je put Europi bez prepreka, a sredstvima EU-a financirale su se mjere za poboljšanje kvalitete života otprilike 87 milijuna osoba u EU-u koje imaju neki oblik invaliditeta⁶. Evaluacijom⁷ je utvrđeno da je strategija doprinijela poboljšanju stanja u nizu područja, posebno u pogledu pristupačnosti za osobe s invaliditetom i promicanja njihovih prava jer je pitanje invaliditeta uvršteno među prioritete EU-a.

Međutim, osobe s invaliditetom i dalje nailaze na znatne prepreke u pristupu zdravstvenoj skrbi, obrazovanju, zapošljavanju, rekreacijskim aktivnostima i sudjelovanju u političkom životu. Rizik od siromaštva ili socijalne isključenosti za njih je veći (28,4 %) nego za osobe bez invaliditeta (18,4 %). Više od polovine osoba s invaliditetom izjavilo je da je 2019. bilo izloženo diskriminaciji.⁸

¹ Predsjednica Europske komisije Ursula von der Leyen, [Europski dan osoba s invaliditetom, 2020.](#)

² [Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom.](#)

³ [Provedba na razini EU-a.](#)

⁴ [Međuinstitucijski proglas o europskom stupu socijalnih prava](#) (2017/C 428/09).

⁵ Komunikacija Komisije (COM(2010) 636 final): [Europska strategija za osobe s invaliditetom 2010.–2020.](#)

⁶ Podaci: Istraživanje EU-a o dohotku i životnim uvjetima (EU SILC) i Istraživanje o radnoj snazi (EU LFS). 24,7 % stanovništva EU-a starijeg od 16 godina ograničeno je u obavljanju svojih aktivnosti, od čega 17,7 % ima umjerena, a 7 % ozbiljna ograničenja; S. Grammenos/M. Priestley, 2020.: [Europe 2020 data and people with disabilities](#) („Podaci za Europu za 2020. i osobe s invaliditetom”).

⁷ Radni dokument službi Komisije (SWD(2020) 291 final): [Evaluacija Europske strategije za osobe s invaliditetom 2010.–2020.](#)

⁸ Posebno istraživanje Eurobarometra br. 493, [Diskriminacija u EU-u](#), svibanj 2019.

Taj problem treba hitno riješi jer su zbog pandemije bolesti COVID-19 i njezinih gospodarskih posljedica prepreke i nejednakosti postale još izraženije⁹. Osobe s invaliditetom koje žive u domovima imaju više stope zaraze i istodobno pate zbog izoliranosti koja je posljedica mjera ograničavanja socijalnih kontakata. S druge strane, ograničeno pružanje osobnih usluga može ugroziti neovisno življenje osoba koje žive u zajednici i vlastitom domu. Zbog ograničenog pristupa informatičkim alatima potrebnima za telekonferencije, rad na daljinu, učenje na daljinu, kupnju na internetu i pristup informacijama o bolesti COVID-19 čak i jednostavni zadaci predstavljaju izazov. EU je brzo poduzeo mjere za ublažavanje socioekonomskih posljedica pandemije kako bi osigurao pravedan i uključiv oporavak kojim će se ukloniti razlike i nejednakosti. Komisija je zagovarala hitne mjere već početkom proljeća 2020.,¹⁰ a u svibnju je predložila opsežan plan oporavka za Europu¹¹. Sljedeći dugoročni proračun EU-a, zajedno s instrumentom NextGenerationEU¹², dosad je najveći doneseni paket poticaja. Njime će se poduprijeti odgovor na COVID-19 i oporavak od pandemije u kojima se uzima u obzir pitanje invaliditeta¹³.

Vrijeme je za intenzivnije mjere na europskoj razini. Europski parlament¹⁴ pozvao je na obnavljanje strategije za osobe s invaliditetom kojom bi se obuhvatila sva područja Konvencije, a Vijeće se obvezalo nastaviti s njezinom provedbom¹⁵. Europski gospodarski i socijalni odbor i Europski odbor regija istaknuli su ulogu pristupačnosti i neovisnog življenja te važnost upravljanja i praćenja¹⁶.

Ovom se strategijom želi poboljšati kvaliteta života osoba s invaliditetom u sljedećem desetljeću, u EU-u i izvan njega. Ciljevi ove strategije mogu se postići samo koordiniranim djelovanjem na nacionalnoj razini i razini EU-a, uz snažnu predanost država članica te regionalnih i lokalnih tijela provedbi mjera koje predloži Komisija.

U nekim područjima kao što su promet i unutarnje tržište EU dijeli nadležnost s državama članicama. U drugim relevantnim područjima, kao što su zdravstvo, obrazovanje i kultura, glavnu nadležnost i dalje imaju države članice, dok im EU pruža potporu. Stoga države članice i dalje imaju primarnu odgovornost da nacionalne politike za osobe s invaliditetom oblikuju u skladu sa svojim obvezama provedbe Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom i u skladu s primjenjivim pravilima EU-a. Ovom će se strategijom osigurati i da Komisija predvodi primjerom kad je riječ o provedbi Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom te da u tu svrhu intenzivnije surađuje s drugim institucijama EU-a.

Strategijom se uzima u obzir raznolikost invaliditeta, koja je rezultat međudjelovanja dugotrajnih i često nevidljivih tjelesnih, mentalnih, intelektualnih ili osjetilnih oštećenja i prepreka u okruženju, kao i veća učestalost invaliditeta u starijoj životnoj dobi, pri čemu gotovo polovina osoba starijih od 65 godina ima neki oblik invaliditeta. Promiče se interseksijska perspektiva, odnosno nastoje se ukloniti konkretne prepreke s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom čiji se identitet preklapa s drugim identitetima (rodni, rasni, etnički, seksualni, vjerski) ili koje su u teškom socioekonomskom

⁹ [UN-ovi izvori o osobama s invaliditetom i bolesti COVID-19.](#)

¹⁰ [Mjere kohezijske politike EU-a protiv koronavirusa](#): Europski fond solidarnosti; Investicijska inicijativa kao odgovor na koronavirus; paket REACT-EU (Pomoć za oporavak za koheziju i europska područja).

¹¹ Komunikacija Komisije (COM(2020) 456 final): [Europa na djelu: oporavak i priprema za sljedeću generaciju.](#)

¹² Komunikacija Komisije (COM(2020) 442 final): [Proračun EU-a za provedbu europskog plana oporavka.](#)

¹³ Na to se poziva u [zajedničkoj izjavi](#) visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i potpredsjednika Borrella, potpredsjednice Jourove i povjerenice Dalli.

¹⁴ Rezolucija Europskog parlamenta od 18. lipnja 2020. o [europskoj strategiji za osobe s invaliditetom za razdoblje nakon 2020.](#)

¹⁵ Zaključci Vijeća, 2019.: [Poboljšanje zapošljavanja osoba u ranjivom položaju na tržištu rada](#); [Zaključci Vijeća o pristupu sportu za osobe s invaliditetom.](#)

¹⁶ Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO), 2019.: [Izrada programa EU-a za prava osoba s invaliditetom za razdoblje 2020.–2030.](#); Europski odbor regija, 2017.: [Deinstitucionalizacija u zdravstvenim sustavima na lokalnoj i regionalnoj razini.](#)

ili drugom ranjivom položaju. Među osobama s invaliditetom, posebnu pozornost trebalo bi posvetiti ženama, djeci, starijim osobama, beskućnicima, izbjeglicama, migrantima, Romima i drugim etničkim manjinama.

Strategijom se podupiru zelena i digitalna tranzicija te zdrava Europa¹⁷, čime se pridonosi održivoj, otpornoj, inovativnoj i pravednoj Uniji. Ona je dio akcijskog plana za europski stup socijalnih prava koji je donijela Komisija. Dopunjuje strategije za ravnopravnost donesene radi borbe protiv diskriminacije u svim njezinim oblicima, što će doprinijeti realizaciji Unije ravnopravnosti i jačanju uloge Europe kao globalnog partnera u borbi protiv nejednakosti, postizanju UN-ovih ciljeva održivog razvoja¹⁸ i promicanju ljudskih prava.

2. Pristupačnost – važna za ostvarivanje prava, autonomije i ravnopravnosti

Milijuni osoba s invaliditetom nailaze na prepreke u korištenju prijevozom, pristupu zgradama ili dobivanju informacija

Pristupačnost izgrađenog okoliša, virtualnog okruženja, informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT), robe i usluga, prijevoza i infrastrukture važna je za ostvarivanje prava te je preduvjet za puno sudjelovanje osoba s invaliditetom na ravnopravnoj osnovi s drugima.

Tijekom posljednjeg je desetljeća donesen niz propisa EU-a u različitim područjima kako bi EU postao pristupačniji za osobe s invaliditetom: Europski akt o pristupačnosti koji obuhvaća proizvode i usluge,

Direktiva o pristupačnosti interneta, Zakonik elektroničkih komunikacija, Direktiva o audiovizualnim medijskim uslugama i zakonodavstvo o autorskim pravima¹⁹. Utvrđeni su europski standardi pristupačnosti kako bi se podržala propisa u izgrađenom okolišu i IKT-u te kako bi organizacije pristup „dizajn za sve”²⁰. Europskim politikama promiču se transformacija i digitalne javne usluge koje su uključive i pristupačne za osobe s invaliditetom²¹. U nedavni prijedlog za preispitivanje zakonodavstva o roamingu²² Komisija je uključila mjere kojima se krajnjim korisnicima s invaliditetom olakšava hitnim službama.

provedba primjenjivale digitalna

64,3 % osoba s invaliditetom u dobi od 16 ili više godina ima internetsku vezu kod kuće u odnosu na 87,9 % osoba bez invaliditeta posebne pristup

Pravima putnika zajamčeno je pravo na nediskriminaciju u pristupu prijevozu i na besplatnu pomoć za putnike s invaliditetom i putnike smanjene pokretljivosti koji putuju zrakoplovom, željeznicom, pomorskim prijevoznim sredstvom ili autobusom²³. Nagradom za pristupačnost grada²⁴ potiče se dosljedan, međusektorski pristup koji nadilazi minimalne standarde utvrđene pravom EU-a. Osim

¹⁷ [Europski zeleni plan](#) (COM(2019) 640 final); [Europski klimatski pakt](#) (COM(2020) 788 final); [Izgradnja digitalne budućnosti Europe](#) (COM(2020) 67 final); [Izgradnja europske zdravstvene unije](#) (COM(2020) 724 final); [Novi akcijski plan za kružno gospodarstvo](#) (COM(2020) 98 final); [Val obnove za Europu](#) (COM(2020) 662 final); [Akcijski plan za digitalno obrazovanje 2021.–2027.](#) (COM(2020) 624 final).

¹⁸ Ujedinjeni narodi: [Program održivog razvoja do 2030.](#)

¹⁹ Direktiva (EU) 2019/882 [Europski akt o pristupačnosti](#); Direktiva (EU) 2016/2102 [Direktiva o pristupačnosti interneta](#); Direktiva 2018/1972 [Europski zakonik elektroničkih komunikacija](#); Direktiva 2018/1808 [Direktiva o audiovizualnim medijskim uslugama](#) i zakonodavstvo o autorskim pravima doneseno na temelju [Marakeškog ugovora \(2013.\)](#) o olakšanju pristupa objavljenim djelima za osobe koje su slijepe, koje imaju oštećenje vida ili imaju drugih poteškoća u korištenju tiskanim materijalima.

²⁰ Standardi pristupačnosti koji proizlaze iz zahtjeva Komisije 376, 554, 420 i 473.

²¹ [Izjava iz Tallinna o e-upravi, 2017.](#); [Berlinska deklaracija o digitalnom društvu i digitalnoj upravi utemeljenoj na vrijednostima.](#)

Povrh toga, podacima, informacijama i uslugama u okviru svemirskog programa EU-a podupiru se politike u području e-uprave.

²² Komisija (COM(2021) 85 final): [Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o roamingu u javnim pokretnim komunikacijskim mrežama u Uniji \(preinaka\).](#)

²³ [Prava putnika u EU-u](#); Interoperabilnost: [Uredba Komisije \(EU\) br. 1300/2014.](#)

²⁴ Inicijativa Komisije: [Nagrada za pristupačnost grada.](#)

toga, Komisija je preporučila da se u okviru obnove zgrada radi poboljšanja energetske učinkovitosti uklone prepreke pristupačnosti²⁵.

Prema propisima EU-a države članice moraju ispuniti zahtjeve za pristupačnost kako bi mogle iskoristiti sredstva iz fondova s podijeljenim upravljanjem, a u javnoj nabavi obvezna je kupnja pristupačne robe, usluga i infrastrukture²⁶. Države članice usto se potiče da sredstva za pristupačnost uključe u planove za otpornost i oporavak.

Međutim, osobe s invaliditetom i dalje nailaze na prepreke, koje otežavaju mobilnost unutar zemalja i Europe te sprečavaju pristup informacijama, proizvodima, uslugama i stanovanju.

Kako bi Europa bila bez prepreka, države članice trebale bi integrirati pristupačnost u sve relevantne politike i mjere, posebno one povezane s europskim zelenim planom, valom obnove i novim europskim Bauhausom, a stručnjaci bi trebali proći osposobljavanje o pristupačnosti.

Na razini EU-a Komisija će posebnu pozornost posvetiti pravilnoj provedbi i evaluaciji svih propisa EU-a kojima se uređuje pristupačnost te utvrditi nedostatke i potrebu za daljnjim zakonodavnim mjerama²⁷. Djelovanje na razini EU-a uključivat će i daljnji rad na standardizaciji i tehničkim specifikacijama. Komisija će do 2023. ispitati funkcioniranje unutarnjeg tržišta za asistivne tehnologije kako bi utvrdila potrebu za daljnjim djelovanjem jer različita pravila država članica o prihvatljivosti i certificiranju proizvoda mogu narušiti konkurentnost cijena²⁸. Na temelju Komunikacije o valu obnove Komisija će 2021. revidirati zakonodavni okvir koji se odnosi na energetska učinkovitost zgrada, a zahtjevi za obnovu dovest će do poboljšanja pristupačnosti²⁹.

Vodeća inicijativa:

Komisija će 2022. otvoriti europski centar za resurse **AccessibleEU** kako bi se povećala usklađenost politika pristupačnosti i olakšao pristup relevantnom znanju. Tim okvirom za suradnju nacionalna tijela nadležna za provedbu pravila o pristupačnosti povezat će se sa stručnjacima i osobama iz struke u svim područjima pristupačnosti radi međusektorske razmjene dobre prakse, poticanja razvoja politika na nacionalnoj razini i razini EU-a te razvoja alata i standarda za lakšu provedbu prava EU-a. Komisija će započeti s pripremanjem za **AccessibleEU** u okviru novoosnovane **platforme za pitanja invaliditeta**³⁰.

Komisija će usto:

- ✓ u 2021. državama članicama pružiti praktične smjernice za ispunjavanje obveza iz **direktiva o javnoj nabavi** koje se odnose na pristupačnost te promicati osposobljavanje sudionika u javnoj nabavi za kupnju pristupačnih proizvoda i usluga,

²⁵ Preporuka Komisije (EU) 2019/786 od 8. svibnja 2019. o obnovi zgrada.

²⁶ Komisijin Prijedlog uredbe o zajedničkim odredbama za fondove s podijeljenim upravljanjem (COM(2018) 375 final) kako je izmijenjen prijedlogom COM(2020) 450 final; Direktiva 2014/24/EU [o javnoj nabavi](#).

²⁷ Evaluacija prava putnika u zračnom, pomorskom i autobusnom prijevozu za osobe s invaliditetom i osobe smanjene pokretljivosti (2021.), s ciljem preispitivanja prava putnika u regulatornom okviru (2021.–2022.); evaluacija Direktive o pristupačnosti interneta (2022.); preispitivanje Europskog zakonika elektroničkih komunikacija (2025.).

²⁸ Izvješća o rezultatima praćenja i upotrebi postupka izvršavanja zakonodavstva, koja države članice Komisiji prvi put podnose u prosincu 2021. i zatim svake tri godine, pokazat će kako je tijekom vremena napredovala praktična provedba Direktive te je li povećana pristupačnost internetskih stranica i mobilnih aplikacija javnog sektora.

²⁹ Iako se obveza o postotku javnih zgrada koje svake godine treba obnoviti trenutačno primjenjuje samo na središnje vlasti, proširit će se na zgrade na svim razinama javne uprave, uključujući Komisiju.

³⁰ Vidjeti odjeljak 7.3.

- ✓ u 2021. uvrstiti pristupačnost i uključivost u **ojačanu strategiju EU-a za digitalnu upravu**, s naglaskom na antropocentrične i korisniku prilagođene digitalne javne usluge u cijeloj Europi koje odgovaraju potrebama i preferencijama europskih građana, uključujući potrebama osoba s invaliditetom,
- ✓ u 2022. evaluirati primjenu **Direktive o pristupačnosti interneta** i procijeniti treba li Direktivu revidirati kako bi se uklonili svi utvrđeni nedostaci koji se, među ostalim, mogu odnositi na područje primjene, tehnološki napredak i usklađenost s drugim relevantnim zakonodavstvom EU-a,
- ✓ u skladu sa Strategijom za održivu i pametnu mobilnost 2021. će preispitati **regulatorni okvir o pravima putnika, uključujući prava osoba s invaliditetom i osoba smanjene pokretljivosti** u zračnom, pomorskom i autobusnom prijevozu³¹,
- ✓ do 2022. pokrenuti **inventuru imovine za željezničku infrastrukturu**, odnosno pristupačnih dijelova željezničkih kolodvora, radi utvrđivanja postojećih prepreka pristupačnosti³²,
- ✓ u 2021. preispitati Uredbu o smjernicama Unije za razvoj **transeuropske prometne mreže radi jačanja odredbe o pristupačnosti**³³,
- ✓ u 2021. revidirati svoj Paket za gradsku mobilnost radi boljeg **planiranja održive mobilnosti** prema kojem države članice trebaju donijeti lokalne planove mobilnosti uzimajući u obzir potrebe različitih skupina, uključujući osoba s invaliditetom³⁴.

3. Uživavanje prava EU-a

Osobe s invaliditetom trebale bi sva prava uživati na ravnopravnoj osnovi s drugima, primjerice pri preseljenju u drugu državu članicu ili dok sudjeluju u političkom životu.

3.1. Slobodno kretanje i boravak

Pri preseljenju u drugu državu članicu radi posla, studija ili drugih razloga osobe s invaliditetom mogu naići na poteškoće u priznavanju svojega invalidskog statusa. To znači da mogu naići na prepreke u pristupu uslugama, kao što je tumačenje na znakovni jezik, i u ostvarenju povlastica za osobe s invaliditetom u toj zemlji. Prekograniczne usluge isto tako mogu predstavljati izazov. Komisija će surađivati s državama članicama kako bi proširila opseg uzajamnog priznavanja invalidskog statusa u područjima kao što su mobilnost radne snage te povlastice povezane s uvjetima pružanja usluga.

³¹ Komunikacija Komisije (COM(2020) 789 final): [Strategija za održivu i pametnu mobilnost](#), točke 91. i 92. te mjere 63. i 64. iz Priloga. U tijeku su evaluacije uredbi o pravima putnika u zračnom prometu za osobe s invaliditetom i osobe smanjene pokretljivosti te o pravima putnika u pomorskom i autobusnom prijevozu (2021.), a trebale bi biti dovršene u prvoj polovini 2021.

³² [Provedbena uredba Komisije \(EU\) 2019/772](#).

³³ Uredba (EU) br. 1315/2013: [Smjernice Unije za razvoj transeuropske prometne mreže](#);

Komunikacija Komisije (COM(2020) 789 final): [Strategija za održivu i pametnu mobilnost](#), točka 23. te mjera 55. iz Priloga.

³⁴ Komunikacija Komisije (COM(2020) 789 final): točka 37. te mjera 20. iz Priloga.

Vodeća inicijativa:

Komisija će predložiti da se do kraja 2023. uvede **europska iskaznica za osobe s invaliditetom**, koja bi trebala biti priznata u svim državama članicama. Temeljit će se na iskustvu iz pilot-projekta iskaznice EU-a za osobe s invaliditetom³⁵ koji se provodi u osam država članica i na europskoj parkirnoj karti za osobe s invaliditetom.

3.2. Poticanje sudjelovanja u demokratskom procesu

Zbog nacionalnih propisa **800 000 građana EU-a s invaliditetom** nema pravo sudjelovati na izborima za Europski parlament na temelju njihova invaliditeta ili problema s mentalnim zdravljem

Puno političko sudjelovanje u skladu s Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom znači da osobe s invaliditetom ravnopravno s drugima sudjeluju u izborima te u političkom procesu i postupcima donošenja odluka.

U praksi osobe s invaliditetom često nailaze na poteškoće u ostvarivanju svojih prava, a razlozi su ograničena pristupačnost (što uključuje nedostatak informacija i komunikacije na znakovnom jeziku) ili ograničenja njihove pravne sposobnosti³⁶.

U Preporuci za izbore za Europski parlament 2019.³⁷ Komisija je pozvala države članice da promiču ostvarivanje biračkog prava slabo zastupljenih skupina, uključujući osoba s invaliditetom. Niz država članica već je donio ciljane pravne prilagodbe, a europskim akcijskim planom za demokraciju³⁸ promiče se taj proces. U izvješću Komisije o provedbi izbora za Europski parlament 2019. navedeno je da još ima mjesta za napredak³⁹. Europski parlament pozvao je države članice da pojačaju razmjenu najbolje prakse⁴⁰ kako bi se poboljšali uvjeti za političko sudjelovanje osoba s invaliditetom, uključujući pristupačnost informacija i birališta.

Kako je najavljeno u Izvješću o građanstvu za 2020.⁴¹, Komisija će surađivati s državama članicama, među ostalim u ciljanim raspravama u okviru Europske mreže za suradnju na izborima⁴² i u Europskom parlamentu, kako bi se osobama s invaliditetom zajamčila ravnopravna politička prava. Osim toga, predviđa se puno sudjelovanje osoba s invaliditetom na Konferenciji o budućnosti Europe.

Komisija će ustoj:

- ✓ u okviru Europske mreže za suradnju u području izbora surađivati s državama članicama na podupiranju punog sudjelovanja u izborima i **pristupačnosti europskih izbora** (za birače i

³⁵ [Iskaznica EU-a za osobe s invaliditetom: pilot-projekt u osam država članica](#) (Belgija, Cipar, Estonija, Finska, Italija, Malta, Rumunjska, Slovenija).

³⁶ Infografika: Informativno izvješće EGSO-a (SOC/554), 2019.: [Stvarna prava osoba s invaliditetom da glasaju na izborima za Europski parlament](#). Organizacija izbora u EU-u prvenstveno je uređena na razini država članica, a razni nacionalni zakoni odnose se na političko oglašavanje i komunikaciju, kao i na njihovu transparentnost. U tom su smislu relevantni i brojni propisi EU-a. U kontekstu izbora za Europski parlament relevantni su Akt o izboru zastupnika u Europski parlament iz 1976. i Uredba o statutu i financiranju europskih političkih stranaka i zaklada. Komisija nema opću ovlast interveniranja u izborna pitanja. U skladu s poštovanjem određenih osnovnih načela, kao što su ona utvrđena u člancima 2. i 14. Ugovora o Europskoj uniji, države članice nadležne su i odgovorne za utvrđivanje posebnih uvjeta za provođenje izbora odnosno nadležna nacionalna upravna i pravosuđna tijela moraju jamčiti poštovanje primjenjivog prava i relevantnih standarda.

³⁷ Preporuka Komisije (EU) 2018/234: [Poticanje europskog karaktera i učinkovite provedbe izbora 2019. za Europski parlament](#).

³⁸ Komunikacija Komisije (COM(2020) 790 final): [Akcijski plan za europsku demokraciju](#).

³⁹ Komisija će surađivati s državama članicama kako bi poboljšala pokazatelje i prikupljanje podataka uzimajući u obzir nedostatke utvrđene u ovom izvješću.

⁴⁰ Rezolucija Europskog parlamenta od 26. studenoga 2020.: [Analiza europskih izbora](#).

⁴¹ Komisija, 2020.: [Izvješće o građanstvu EU-a za 2020.](#): Jačanje položaja građana i zaštita njihovih prava.

⁴² [Europska mreža za suradnju u području izbora](#).

kandidate) imajući u vidu građane iz nedovoljno zastupljenih skupina, uključujući građane s invaliditetom, kako bi se zajamčilo da osobe s invaliditetom ostvaruju politička prava na ravnopravnoj osnovi s drugima,

- ✓ u 2022. u okviru događanja na visokoj razini posvećenog izborima i najavljenog u akcijskom planu za demokraciju raspravljati o praksama povezanim s uključivom demokracijom kako bi **popisi kandidata odražavali raznolikost** naših društava,
- ✓ na temelju toga i u bliskoj suradnji s državama članicama u okviru Europske mreže za suradnju u području izbora 2023. izraditi **vodič dobre izborne prakse** koji će obuhvaćati **sudjelovanje** građana s invaliditetom u izbornom postupku,
- ✓ nastojati **odgovoriti na potrebe građana s invaliditetom** izradom **priručnika o elektroničkom glasanju** predviđenog u akcijskom planu za europsku demokraciju,
- ✓ podupirati uključivo demokratsko sudjelovanje, među ostalim osoba s invaliditetom, u okviru novog **programa za građanstvo, ravnopravnost, prava i vrijednosti (CERV)**.

4. Dostojna kvaliteta života i neovisno življenje

Neovisno življenje, kvalitetne socijalne usluge i usluge zapošljavanja, pristupačno i uključivo stanovanje, sudjelovanje u cjeloživotnom učenju, odgovarajuća socijalna zaštita i snažnija socijalna ekonomija nužni su za dostojan život svih osoba s invaliditetom.

Više od milijun djece i odraslih s invaliditetom koji su mlađi od 65 godina i **više od 2 milijuna** odraslih s invaliditetom u dobi od 65 ili više godina živi u ustanovama

50,8 % osoba s invaliditetom je zaposleno u odnosu na **75 %** osoba bez invaliditeta

37,6 % osoba s invaliditetom je neaktivno u odnosu na **17,6 %** osoba bez invaliditeta

28,4 % osoba s invaliditetom izloženo je riziku od siromaštva i socijalne isključenosti u odnosu na **18,4 %** osoba bez invaliditeta

4.1. Razvoj neovisnog življenja i jačanje usluga koje se pružaju u zajednici

Osobe s invaliditetom, bilo mlade ili starije, imaju jednako pravo na neovisno življenje i uključenost u zajednicu, te pravo da jednako kao i drugi biraju gdje, s kim i kako će živjeti. U posljednjem desetljeću financijska sredstva EU-a znatno su doprinijela neovisnom življenju osoba s invaliditetom i njihovu uključivanju u zajednicu⁴³. Za neovisno življenje potrebne su raznovrsne kvalitetne, pristupačne i cjenovno prihvatljive usluge usmjerene na potrebe pojedinca koje se pružaju u zajednici i obitelji, a obuhvaćaju osobnu asistenciju, medicinsku skrb i intervencije socijalnih radnika, što olakšava svakodnevne aktivnosti osoba s invaliditetom i njihovih obitelji te im omogućuje izbor.

Redovite usluge potpore trebaju biti uključive i pristupačne djeci s teškoćama u razvoju i starijim osobama te istodobno rodno i kulturno osjetljive.

⁴³ [Financiranje sredstvima EU-a i deinstitucionalizacija](#); ustanove za dugotrajan smještaj nisu financirane sredstvima EU-a.

Ipak, mnoge osobe s invaliditetom, i odrasli i djeca, odvojene su od života u zajednici i nemaju kontrolu nad svojim svakodnevnim životom, posebno osobe koje žive u ustanovama⁴⁴. To je uglavnom posljedica nedovoljnog pružanja odgovarajućih usluga u zajednici, smještaja i tehničke pomoći, kao i ograničene dostupnosti potpore za obitelji i osobne asistencije, među ostalim u području mentalnog zdravlja⁴⁵. Stanje je posebno teško u udaljenim i ruralnim područjima. Pandemija bolesti COVID-19 naglasila je i pogoršala probleme s kojima se suočavaju osobe koje žive u ustanovama.

Kvaliteta pruženih usluga razlikuje se među državama članicama i unutar samih država⁴⁶. Povrh toga, na sektor utječu nedostatak radne snage i teški uvjeti rada. Starije osobe s invaliditetom koje žive u ruralnim područjima češće nailaze na problem nedovoljnog pružanja socijalnih i zdravstvenih usluga⁴⁷. Osiguravanje pristupa takvim uslugama u područjima s niskom gustoćom naseljenosti spominje se u Zelenoj knjizi o starenju⁴⁸, a to će se pitanje dodatno razmotriti u okviru predstojeće dugoročne vizije za ruralna područja.

Zbog svega navedenog potrebno je pojačano djelovanje država članica, a Komisija će podupirati nacionalne, regionalne i lokalne vlasti u provedbi deinstitucionalizacije i omogućavanju neovisnog življenja, među ostalim u okviru fondova s podijeljenim upravljanjem za razdoblje 2021.–2027., vala obnove, komponente planova oporavka i otpornosti povezane s obnovom, i Instrumenta za tehničku potporu⁴⁹.

Ubrzana digitalna transformacija i zelena tranzicija omogućuju da se uz upotrebu informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT), umjetne inteligencije i robotike osmisle usluge prilagođene potrebama osoba s invaliditetom, bilo da je riječ o uslugama koje se pružaju na licu mjesta ili uslugama na daljinu. Za učinkovitu upotrebu tih tehnologija potrebno je ukloniti prepreke pristupačnosti za osobe s invaliditetom i ulagati u njihove digitalne vještine.

Vodeće inicijative:

Komisija će do 2023. izdati **smjernice za države članice s preporukama za poboljšanja u pogledu neovisnog življenja i uključenosti u zajednicu** kako bi se osobama s invaliditetom omogućilo pristupačno i potpomognuto stanovanje u zajednici ili da nastave živjeti kod kuće (što uključuje programe osobne asistencije).

Na temelju postojećeg dobrovoljnog Europskog okvira za kvalitetu socijalnih usluga Komisija će do 2024. predstaviti poseban **okvir za izvrsne socijalne usluge za osobe s invaliditetom** kako bi se poboljšalo pružanje usluga osobama s invaliditetom i povećala privlačnost radnih mjesta u tom području, među ostalim usavršavanjem i prekvalifikacijom pružatelja usluga.

Komisija poziva države članice:

⁴⁴ N. Crowther (ANED), 2019.: [The right to live independently and to be included in the community in European States](#) („Pravo na neovisno življenje i uključenost u zajednicu u europskim državama”).

⁴⁵ Coface – FamiliesEurope, 2020.: [Disability and the Family](#) („Invaliditet i obitelj”).

⁴⁶ Akademska mreža europskih stručnjaka za osobe s invaliditetom (ANED), 2018.: [Mainstreaming Disability Rights in the European Pillar of Social Rights – a compendium](#) („Uključivanje prava osoba s invaliditetom u europski stup socijalnih prava – pregled”), str. 94. i sljedeće stranice.

⁴⁷ OECD, 2020. [Policies for present and future service delivery across territories](#) („Politike za sadašnje i buduće pružanje usluga na području svih zemalja”).

⁴⁸ Komisija (COM(2021) 50 final): [Zelena knjiga o starenju](#).

⁴⁹ Uredba (EU) 2021/240 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. veljače 2021. o uspostavi Instrumenta za tehničku potporu, SL L 57, 18.2.2021., str. 1.

- ✓ da primijene **dobru praksu deinstitucionalizacije** u području mentalnog zdravlja i u odnosu na sve osobe s invaliditetom, uključujući djecu, kako bi se pospješio prijelaz s institucionalne skrbi na usluge za pružanje potpore u zajednici,
- ✓ da promiču i osiguraju financiranje **pristupačnog socijalnog stanovanja koje uzima u obzir pitanje invaliditeta**, među ostalim za starije osobe s invaliditetom, te da rade na rješavanju problema s kojima se suočavaju beskućnici s invaliditetom.

4.2. *Razvoj novih vještina za nova radna mjesta*

Posjedovanje odgovarajućih vještina i kvalifikacija preduvjet je za pristup i uspjeh na tržištu rada. Kako je utvrđeno u programu vještina za Europu⁵⁰, za to su potrebne nacionalne strategije za vještine kojima bi trebalo obuhvatiti i posebne potrebe osoba s invaliditetom. Na svim se razinama moraju osigurati jednak pristup obrazovanju i osposobljavanju usmjerenom na tržište rada. Na državama članicama je odgovornost da politike obrazovanja i osposobljavanja prilagode potrebama osoba s invaliditetom na način koji je usklađen s Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom.

Unatoč pravu na pristup redovnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, visok udio mladih osoba s invaliditetom pohađa posebne strukovne škole. To je često posljedica općeg nedostatka pristupačnosti i razumne prilagodbe⁵¹ te nedovoljne potpore za učenike s invaliditetom u okviru redovnog strukovnog osposobljavanja. Prelazak na otvoreno tržište rada iz tog sustava teži je nego iz redovnog obrazovnog sustava. Osim toga, osobe s invaliditetom manje sudjeluju u obrazovanju odraslih od osoba bez invaliditeta⁵².

Preporukom Vijeća o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (SOO)⁵³ za održivu konkurentnost, socijalnu pravednost i otpornost poziva se države članice da osmisle strukovne programe koji su uključivi i pristupačni za ranjive skupine, kao što su osobe s invaliditetom. Obnovljeni Europski savez za naukovanje doprinijet će razmjeni znanja o tome kako naukovanje može služiti kao alat za socijalno uključivanje te će poticati obvezivanje na kvalitetna naukovanja kojima se pruža potpora učenicima s invaliditetom. U okviru pojačane Garancije za mlade⁵⁴ Komisija podupire informiranje i aktivaciju mladih osoba s invaliditetom.

Kad je riječ o usklađivanju ponude obrazovanja i osposobljavanja sa sudjelovanjem na tržištu rada, važnu ulogu imaju savjetnici za profesionalno usmjeravanje, a posebno javne službe za zapošljavanje. U Programu vještina Komisija se obvezuje da će zajedno s Europskom mrežom javnih službi za zapošljavanje razvijati uzajamno učenje kako bi se naglasak stavio na vještine potrebne na tržištu rada, da će poboljšati pružanje usluga savjetovanja, i za zaposlene osobe i za ranjive skupine, te da će ukloniti nedostatke vještina, osobito nedostatke digitalnih vještina, često u suradnji sa socijalnim poduzećima za uključivanje na tržište rada. Kako je najavljeno u Akcijskom planu za digitalno obrazovanje za razdoblje 2021.–2027.⁵⁵, države članice dobit će potporu u

⁵⁰ Komunikacija Komisije (COM(2020) 274 final): [Program vještina za Europu](#) za održivu konkurentnost, socijalnu pravednost i otpornost.

⁵¹ Vidjeti ANED, 2018., str. 103. i sljedeće stranice; Razumna prilagodba znači potrebna i prikladna preinaka i podešavanja, koja ne predstavljaju nesrazmjerno ili neprimjereno opterećenje, tamo gdje je to potrebno u pojedinom slučaju (članak 2. Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom).

⁵² EU-SILC, (2018.)

⁵³ Preporuka Vijeća (2020/C 417/01).

⁵⁴ Preporuka Vijeća (2020/C 372/01): [Jačanje Garancije za mlade](#).

⁵⁵ Komunikacija Komisije (COM(2018) 022): [Akcijski plan za digitalno obrazovanje](#).

uvođenju asistivnih tehnologija i pružanju pristupačnog digitalnog okruženja za učenje i digitalnog sadržaja.

Komisija poziva države članice:

- ✓ da odrede ciljeve za sudjelovanje odraslih osoba s invaliditetom u **učenju** s ciljem povećanja njihova sudjelovanja te da **nacionalnim strategijama za vještine** obuhvate posebne potrebe osoba s invaliditetom kako bi se doprinijelo postizanju cilja iz Programa vještina i akcijskog plana za provedbu stupa socijalnih prava,
- ✓ da donesu ciljane mjere i uvedu fleksibilne oblike osposobljavanja kako bi **programi strukovnog obrazovanja i osposobljavanja bili uključivi i pristupačni**, uključujući za osobe s invaliditetom,
- ✓ da na temelju rezultata **Plana za sektorsku suradnju u području vještina** u okviru pakta za vještine dodatno podupiru suradnju relevantnih dionika socijalne ekonomije te da utvrde potrebe za digitalnim vještinama i primjenjuju asistivne tehnologije u cilju bolje zapošljivosti.

4.3. Poticanje pristupa kvalitetnim i održivim radnim mjestima

Zaposlenje je najbolji način za osiguravanje ekonomske neovisnosti i socijalne uključenosti. Razlika u zaposlenosti osoba s invaliditetom i osoba bez invaliditeta i dalje je visoka: osobe s invaliditetom imaju nižu stopu zaposlenosti, nerazmjerno su pogođene nezaposlenošću i prijevremeno napuštaju tržišta rada. Velik broj osoba s teškim invaliditetom ne radi na otvorenom tržištu rada, nego u ustanovama koje nude tzv. zaštićeno zapošljavanje. Takvi su programi raznoliki, ali ne osiguravaju svi odgovarajuće radne uvjete za osobe s invaliditetom i prava povezana s radom, kao ni ulazak na otvoreno tržište rada⁵⁶. Uskraćivanjem pravne sposobnosti osoba s intelektualnim ili mentalnim invaliditetom može se ograničiti njihova sposobnost za sklapanje ugovora ili pokretanje posla, što im onemogućava samozapošljavanje i poduzetništvo.

U evaluaciji Strategije za osobe s invaliditetom 2010.–2020. zapošljavanje je utvrđeno kao jedan od pet glavnih političkih prioriteta za buduće djelovanje. Kako bi se osigurali bolji rezultati na tržištu rada za osobe s invaliditetom, Komisija će države članice i dalje podupirati u provedbi relevantnih smjernica za zapošljavanje u okviru europskog semestra, u razvoju statističkih alata kao i u promicanju razmjene najboljih praksi u kontekstu otvorene metode koordinacije u području socijalnih pitanja. Oslobođanje potencijala i talenata osoba s invaliditetom donijet će koristi za pojedince, gospodarstvo i koheziju društva u cjelini. Iako se Direktivom EU-a o jednakosti pri zapošljavanju⁵⁷ znatno doprinosi promicanju jednakih prava osoba s invaliditetom u zapošljavanju, među ostalim u vezi s razumnom prilagodbom na radnom mjestu, potrebno je učiniti više kako bi osobe s invaliditetom ostvarivale bolje rezultate na tržištu rada.

Komisija će i dalje osiguravati rigoroznu primjenu prava obuhvaćenih Direktivom o jednakosti pri zapošljavanju u državama članicama te će 2021. izvijestiti o provedbi Direktive. U tom će se izvješću ispitati i jesu li države članice postupile u skladu s preporukom Komisije i razmotrile određivanje tijela za jednakost koje bi rješavalo pitanja diskriminacije na temelju vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi i spolne orijentacije u okviru područja primjene Direktive⁵⁸.

⁵⁶ ANED, 2018., str. 184. i sljedeće stranice.

⁵⁷ Direktiva Vijeća (2000/78/EZ): [Uspostava općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja](#).

⁵⁸ Preporuka Komisije (EU) 2018/951: [Standardi za tijela za jednakost](#).

Države članice mogu iskoristiti pojačanu Garanciju za mlade za potporu mladima s invaliditetom. Druge skupine kojima je potrebno posvetiti posebnu pozornost su žene s invaliditetom i osobe s psihosocijalnim teškoćama.

Komisija će podupirati politike zapošljavanja u državama članicama poticanjem socijalne ekonomije koja pruža usluge osobama s invaliditetom, pomaže da se osobe s invaliditetom zaposle na otvorenom tržištu rada i nudi mogućnosti zapošljavanja⁵⁹. Na razini EU-a postoje velike razlike u tom sektoru. Kako bi se državama članicama pomoglo u jačanju socijalne uključenosti skupina u nepovoljnom položaju, zakonodavstvom EU-a o javnoj nabavi predviđeni su rezervirani ugovori, a pravo EU-a o tržišnom natjecanju dopušta posebne državne potpore za zapošljavanje radnika s invaliditetom. Države članice istodobno razvijaju politike „uključivog poduzetništva” usmjerene na nedovoljno zastupljene skupine kao što su žene, mladi i migranti, uključujući i osobe s invaliditetom.

Vodeća inicijativa:

Komisija će 2022. predstaviti **paket za poboljšanje rezultata osoba s invaliditetom na tržištu rada** u suradnji s Europskom mrežom javnih službi za zapošljavanje, socijalnim partnerima i organizacijama osoba s invaliditetom. Paketom će se države članice podupirati u provedbi relevantnih smjernica za zapošljavanje u okviru europskog semestra. Usmjerit će se i podupirati uzajamno učenje o tome kako jačati kapacitete službi za zapošljavanje i integraciju, promicati perspektive zapošljavanja putem pozitivne diskriminacije i borbe protiv stereotipa, osigurati razumnu prilagodbu, osigurati zdravlje i sigurnost na radu i programe profesionalne rehabilitacije u slučaju kroničnih bolesti ili nesreća te istražiti kvalitetna radna mjesta u okviru zaštićenog zapošljavanja i načine ulaska na otvoreno tržište rada.

Komisija će ustoj:

- ✓ u 2021. objaviti izvješće o provedbi **Direktive EU-a o jednakosti pri zapošljavanju**⁶⁰ i, prema potrebi, predstaviti zakonodavni prijedlog, ponajprije radi jačanja uloge tijela za jednakost,
- ✓ u 2021. donijeti **akcijski plan za socijalnu ekonomiju** radi stvaranja poticajnijeg okruženja za socijalnu ekonomiju preko socijalnih poduzeća, uključujući mogućnosti za osobe s invaliditetom, s naglaskom na integraciju u otvoreno tržište rada.

Komisija poziva države članice:

- ✓ da do 2024. utvrde **ciljeve za povećanje stope zaposlenosti osoba s invaliditetom i smanjenje razlika u stopi zaposlenosti** između osoba s invaliditetom i osoba bez invaliditeta kako bi se doprinijelo postizanju glavnog cilja u području zapošljavanja do 2030. predloženog u Akcijskom planu za provedbu europskog stupa socijalnih prava koji će odobriti Europsko vijeće,
- ✓ da ojačaju kapacitete **službi za zapošljavanje** u pogledu osoba s invaliditetom i u tu svrhu poboljšaju suradnju sa socijalnim partnerima i organizacijama osoba s invaliditetom,
- ✓ da olakšaju **samozapošljavanje i poduzetništvo**, među ostalim za osobe s intelektualnim i psihosocijalnim teškoćama, pružanjem potpore u pravnim i poslovnim pitanjima, kao što je upotreba sredstava EU-a.

⁵⁹ [Socijalna ekonomija u EU-u](#). Socijalna ekonomija uključuje zadruge, uzajamna društva, neprofitne udruge, zaklade i socijalna poduzeća.

⁶⁰ To će izvješće biti predstavljeno zajedno s izvješćem o Direktivi Vijeća 2000/43/EZ od 29. lipnja 2000. o provedbi načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo.

4.4. Konsolidacija sustavâ socijalne zaštite

Uz pravedno zapošljavanje, odgovarajuća socijalna zaštita i mirovinski sustavi ključni su preduvjet za osiguravanje primjerenog dohotka za dostojan životni standard osoba s invaliditetom i njihovih obitelji.

U skladu s europskim stupom socijalnih prava i Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom države članice provode intenzivnije reforme svojih sustava socijalne zaštite, koje obuhvaćaju okvire za procjenu invaliditeta i naknade. Sve su zemlje uvele mjere za osiguravanje zamjenskog dohotka osobama s invaliditetom. Osobna sredstva i financijska potpora, uključujući za njegovatelje, postaju uobičajena praksa⁶¹. Znatno broje država članica za reforme svojih sustava socijalne zaštite primio je potporu Komisije u okviru Programa potpore strukturnim reformama⁶².

Međutim, cilj primjerenog životnog standarda za sve još nije postignut. Nedovoljno sudjelovanje na tržištu rada u kombinaciji s nedovoljnom socijalnom zaštitom i dodatnim troškovima povezanim s invaliditetom, što obuhvaća i obiteljsku skrb, glavni su razlozi zbog kojih su osobe s invaliditetom i njihove obitelji izloženi većem riziku od financijskog siromaštva. Kriteriji za ostvarivanje prava na naknadu za invaliditet ponekad su prepreka zapošljavanju.

Komisija će:

- ✓ u 2022. pokrenuti **studiju o socijalnoj zaštiti i uslugama za osobe s invaliditetom** kako bi se ispitale dobre prakse povezane s naknadama za invaliditet, dohotkom u starijoj dobi, zdravstvenim osiguranjem, novčanim naknadama i negotovinskim pogodnostima te dodatnim troškovima zbog invaliditeta,
- ✓ izraditi smjernice za države članice kako bi im pomogla u daljnjim **reformama socijalne zaštite** usmjerenima na osobe s invaliditetom i okvire za procjenu invaliditeta, među ostalim na zahtjev putem Instrumenta za tehničku potporu.

Komisija poziva države članice:

- ✓ da definiraju mjere za daljnje **uklanjanje nedostataka u socijalnoj zaštiti za osobe s invaliditetom** radi smanjivanja nejednakosti, primjerice nadoknadom dodatnih troškova povezanih s invaliditetom i uvjetima za dobivanje naknade za invaliditet.

5. Jednak pristup i nediskriminacija

Osobe s invaliditetom imaju pravo na zaštitu od svih oblika diskriminacije i nasilja, jednake mogućnosti u području pravosuđa, obrazovanja, kulture, stanovanja, rekreacije, razonode, sporta i turizma i u pristupu tim područjima te jednak pristup svim zdravstvenim uslugama.

52 % osoba s invaliditetom osjeća se diskriminirano

4 puta više osoba s invaliditetom nego bez invaliditeta izjavljuje da njihove zdravstvene potrebe nisu zadovoljene

20,3 % mladih s invaliditetom rano napusti školovanje u odnosu na **9,8 %** mladih bez invaliditeta

Samo **29,4 %** osoba s invaliditetom stekne visokoškolsku kvalifikaciju u odnosu na **43,8 %** osoba bez invaliditeta

⁶¹ A/E/D, 2020, str. 52. te str. 62. i sljedeće stranice; vidjeti i MOR: Socialna zaštita koja uzima u obzir pisanje invaliditeta

⁶² Za razdoblje 2021. – 2027. taj je program zamijenjen Instrumentom za tehničku potporu sa Sirim mandatom i većim proračunom, koji iznosi 864,4 milijuna EUR.

5.1. Poboljšanje pristupa pravosuđu, pravnoj zaštiti, slobodi i sigurnosti

Osobe s invaliditetom trebale bi imati učinkovit pristup pravosuđu, među ostalim uz provedbu odgovarajućih prilagodbi. U praksi postoje praktične i pravne prepreke zbog kojih osobe s invaliditetom u kaznenim i građanskim postupcima ne mogu svjedočiti, braniti svoja prava kao žrtve, osumnjičenici ili optuženici niti vršiti profesionalne uloge kao suci, odvjetnici i tužitelji. Posebno su izražene pravne prepreke za osobe s intelektualnim i psihosocijalnim invaliditetom ili osobe s mentalnim zdravstvenim problemima jer je tim osobama pravna sposobnost često ograničena ili uskraćena.

U svojim inicijativama za digitalizaciju pravosudnih sustava, zaštitu prava žrtava i osposobljavanje stručnjaka⁶³ Komisija uzima u obzir invaliditet u skladu s Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom. Digitalizacija pravosudnih sustava ključna je za poboljšanje pristupa pravosuđu, uključujući za osobe s invaliditetom ako se omogući pristupačnost. Komisija će posebnu pozornost posvetiti ženama s invaliditetom za koje je vjerojatnost da će se suočiti s nasiljem dva do pet puta veća nego za druge žene⁶⁴, kao i osobama s invaliditetom koje žive u ustanovama. U okviru svoje strategije osposobljavanja pravosudnih stručnjaka Komisija će se usredotočiti na zaštitu prava pojedinaca u digitalnom prostoru i na intenzivnije osposobljavanje pravnih stručnjaka o propisima EU-a o invaliditetu i Konvenciji UN-a o pravima osoba s invaliditetom.

Komisija će:

- ✓ surađivati s državama članicama kako bi se Haška konvencija o međunarodnoj zaštiti odraslih osoba iz 2000. provodila usklađeno s Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom, među ostalim provedbom **studije o zaštiti ranjivih odraslih osoba u prekograničnim situacijama**, posebno onih s intelektualnim teškoćama, u cilju pripreme terena za ratifikaciju Haške konvencije u svim državama članicama,
- ✓ pokrenuti **studiju o postupovnim jamstvima za ranjive odrasle osobe u kaznenim postupcima** i procijeniti potrebu za zakonodavnim prijedlozima za **jačanje potpore i zaštite ranjivih odraslih osoba** koje postanu žrtve kaznenih djela, u skladu sa Strategijom EU-a za prava žrtava (2020.–2025.),
- ✓ izraditi **smjernice za države članice o pristupu pravosuđu** za osobe s invaliditetom u EU-u, na temelju međunarodnih smjernica Ujedinjenih naroda⁶⁵,
- ✓ razviti mjere kako bi države članice mogle povećati sudjelovanje osoba s invaliditetom u pravosudnom sustavu u ulozi **stručnjaka** te prikupljati primjere dobre prakse o **odlučivanju uz potporu**.

5.2. Jednak pristup socijalnoj zaštiti, zdravstvenoj skrbi, obrazovanju, robi, uslugama i stanovanju

Borba protiv svih oblika diskriminacije osoba s invaliditetom okosnica je Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom. EU je donio sveobuhvatan skup antidiskriminacijskog zakonodavstva EU-a kako bi se osiguralo jednako postupanje bez obzira na spol, spolnu

⁶³ Komunikacija Komisije (COM(2020) 710 final): [Digitalizacija pravosuđa u Europskoj uniji](#); Komunikacija Komisije (COM(2020) 258 final): [Strategija EU-a za prava žrtava \(2020.–2025.\)](#); Komunikacija Komisije (COM(2020) 713 final): Jamčenje pravde u EU-u – [Europska strategija za pravosudnu izobrazbu za razdoblje 2021.–2024.](#)

⁶⁴ U [Rezoluciji o položaju žena s invaliditetom](#) (2018/26855RSP) Europski parlament ističe da je 34 % žena sa zdravstvenim poteškoćama ili invaliditetom tijekom svojeg života doživjelo fizičko ili seksualno nasilje od strane partnera.

⁶⁵ Ujedinjeni narodi, 2020.: [International Principles and Guidelines on Access to Justice for Persons with Disabilities](#) („Međunarodna načela i smjernice za pristup pravosuđu osobama s invaliditetom”).

orijentaciju, rasno ili etničko podrijetlo, dob, vjeru ili uvjerenje⁶⁶. Direktivom o jednakosti pri zapošljavanju predviđene su posebne mjere za osiguravanje jednakog postupanja prema osobama s invaliditetom.

U zakonodavstvu EU-a postoji praznina koja onemogućuje da se prema osobama s invaliditetom jednako postupa i izvan područja zapošljavanja, primjerice kad je riječ o socijalnoj zaštiti, zdravstvenoj skrbi, obrazovanju⁶⁷ te pristupu robi i uslugama, uključujući stanovanju. Komisijin Prijedlog direktive Vijeća o jednakom postupanju⁶⁸ tek treba donijeti, a dugotrajne nejednakosti i diskriminacija ukazuju na potrebu za daljnjim poboljšanjem zakonodavstva EU-a.

Komisija poziva države članice:

- ✓ da omoguće donošenje **Komisijina prijedloga horizontalne direktive** o provedbi načela jednakog postupanja izvan područja zapošljavanja, uključujući s obzirom na invaliditet,
- ✓ da podupiru **suradnju između EU-a i nacionalnih okvira Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom** i članova europskih mreža boraca za prava⁶⁹.

5.3. *Uključivo i pristupačno obrazovanje*

Obrazovanjem se stvaraju temelji za borbu protiv siromaštva i stvaranje potpuno uključivih društava. Osobe s invaliditetom imaju pravo da na ravnopravnoj osnovi s drugima sudjeluju na svim razinama i u svim oblicima obrazovanja, uključujući rani i predškolski odgoj i obrazovanje. U okviru obrazovnih ustanova i mjerodavnog zakonodavstva moraju se osigurati uvjeti za uključiv pristup.

Potreba za djelovanjem i dalje je izražena, što dokazuju razlike u obrazovnim rezultatima učenika s invaliditetom i učenika bez invaliditeta. Mladi s invaliditetom češće rano napuste školovanje, a studenti s invaliditetom rjeđe završe sveučilišni studij (razlika od 14,4 postotna boda). Mnoga djeca i mladi s invaliditetom pohađaju posebne škole koje ne omogućuju uvijek učinkovit prijelaz na redovni obrazovni sustav, stalno osposobljavanje ili tržište rada. Dosad nije provedeno dovoljno sustavnih istraživanja o uvjetima potrebnima za uspjeh učenika s invaliditetom, uključujući učenike s nevidljivim teškoćama kao što su autizam, disleksija ili hiperaktivnost. Zbog mjera ograničenja kretanja tijekom pandemije bolesti COVID-19 hitno je potrebno izraditi mjere kojima bi se svima omogućilo uključivo i pristupačno učenje na daljinu.

Na razini EU-a uključivo obrazovanje jedan je od najvažnijih prioriteta u području obrazovanja. Jedna od šest osi europskog prostora obrazovanja⁷⁰ posvećena je uključivom obrazovanju i cjeloživotnom učenju za sve, počevši od ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Povezane inicijative, primjerice inicijativa Putevi do školskog uspjeha, posebno su usmjerene na rizične skupine kao što su učenici s invaliditetom i posebnim odgojno-obrazovnim potrebama. Europski pristup mikrokvalifikacijama putem fleksibilnih i modularnih oblika učenja može pozitivno utjecati na zapošljivost i proces cjeloživotnog učenja osoba s invaliditetom.

⁶⁶ [Direktiva o rasnoj jednakosti](#) (2000/43/EZ); [Direktiva o jednakosti pri zapošljavanju](#) (2000/78/EZ); [Direktiva o jednakom postupanju](#) (2006/54/EZ).

⁶⁷ Praznine: vidjeti infografike u poglavljima 4. i 5. o diskriminaciji, obrazovanju, zapošljavanju, siromaštvu i zdravstvenoj skrbi.

⁶⁸ Prijedlog direktive Vijeća (COM(2008) 0426) o provedbi načela jednakoga postupanja prema osobama bez obzira na njihovu vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili spolnu orijentaciju.

⁶⁹ Kao što su Europska mreža nacionalnih institucija za ljudska prava (ENNHRI), Europska mreža tijela za ravnopravnost (Equinet) i Europska mreža pučkih pravobranitelja (ENO).

⁷⁰ Komunikacija Komisije (COM(2020) 625 final): [Uspostava europskog prostora obrazovanja do 2025.](#)

Europska agencija za prilagođeno i uključivo obrazovanje nastaviti će podupirati obrazovne politike⁷¹. Komisija će prikupljati politike i primjere dobre prakse u državama članicama kojima se pridonosi obrazovnim postignućima osoba s invaliditetom kako bi ih uzela u obzir pri donošenju politika. Iskoristit će se sinergije s budućom strategijom EU-a o pravima djeteta i europskim jamstvom za djecu s ciljem pristupa obrazovanju i kvalitete obrazovanja, uključujući rani i predškolski odgoj i obrazovanje.

Kao odgovor na preporuke koje je 2015. EU-u izdao Odbor Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom, sustav europskih škola osnovao je podradnu skupinu „Konvencija UN-a” i donio akcijski plan za obrazovnu potporu i uključivo obrazovanje. Uspostavljen je poseban sustav za praćenje provedbe tog plana.

Kako bi se promicalo obrazovanje koje uzima u obzir pitanje invaliditeta, države članice mogu iskoristiti mogućnosti financiranja koje pruža EU, primjerice programe Erasmus+ i Europske snage solidarnosti, kojima se utvrđuju posebne mjere uključivanja⁷². Kohezijskom politikom i Mehanizmom za oporavak i otpornost namijenjenim ublažavanju posljedica pandemije bolesti COVID-19 nastaviti će se podupirati nacionalne reforme za uključivo obrazovanje uzimajući u obzir digitalnu i zelenu tranziciju. Nadalje, države članice mogu riješiti pitanje pristupačnosti škola i obrazovnih ustanova u okviru vala obnove.

Ovom će se strategijom poboljšati suradnja na nacionalnim reformama za uključivo obrazovanje i iskoristiti mogućnosti za sinergije između europskog prostora obrazovanja, Programa vještina za Europu, Akcijskog plana za digitalno obrazovanje i europskog istraživačkog prostora te programa Erasmus+ i drugih financijskih instrumenata EU-a.

Komisija će:

- ✓ u 2021. objaviti **skup alata za uključivanje u rani i predškolski odgoj i obrazovanje**, s posebnim poglavljem o djeci s teškoćama u razvoju,
- ✓ podupirati države članice da nastave razvijati **sustave obrazovanja učitelja i nastavnika** kako bi se riješio problem manjka učitelja i nastavnika u obrazovanju učenika s posebnim potrebama i problem nedostatka kompetencija kod svih obrazovnih stručnjaka za rad s raznolikom skupinom djece i za razvoj uključivog obrazovanja,
- ✓ kao član Odbora guvernera **europskih škola** podupirati intenzivniji rad na provedbi **Akcijskog plana za obrazovnu potporu i uključivo obrazovanje**⁷³ s naglaskom na pristupačnosti i razumnoj prilagodbi, prilagodbi njihovih kurikuluma potrebama učenika s invaliditetom (npr. alternativne svjedožbe koje omogućuju nastavak obrazovanja na nacionalnoj razini) i pružanju tečajeva osposobljavanja za učitelje i nastavnike u području uključivog obrazovanja.

Komisija poziva države članice:

- ✓ da podupru razvoj **uključivih škola** koje mogu postati primjer uključivog i inovativnog poučavanja i učenja u cijelom EU-u u skladu s ciljevima europskog prostora obrazovanja i Akcijskog plana za digitalno obrazovanje,

⁷¹ [Europska agencija za prilagođeno i uključivo obrazovanje](#) neovisna je organizacija koja djeluje kao platforma za suradnju ministarstava obrazovanja u zemljama članicama.

⁷² Predstojeće europsko jamstvo za djecu, Erasmus Plus, Europske snage solidarnosti.

⁷³ [Kako ga je odobrio Odbor guvernera na sastanku održanom u travnju 2019. u Ateni.](#)

- ✓ da osiguraju da su njihovi obrazovni sustavi na svim razinama usklađeni s Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom kako bi se unaprijedilo **učenje uz potporu u okviru uključivog redovnog obrazovanja**, kako je najavljeno u Komunikaciji o europskom prostoru obrazovanja,
- ✓ da podupru provedbu članka 24. Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom u **europskim školama**.

5.4. Održiv i jednak pristup zdravstvenoj skrbi

Osobe s invaliditetom imaju pravo na visokokvalitetnu zdravstvenu skrb, što se odnosi i na medicinsku rehabilitaciju i prevenciju.

Potrebno je daljnje djelovanje jer u odnosu na osobe bez invaliditeta osobe s invaliditetom četiri puta češće izjavljuju da nisu ispunjene njihove potrebe povezane sa zdravstvenim pregledima. Zdravstvena skrb često je preskupa, previše udaljena, nije dostupna ili postoje duge liste čekanja⁷⁴. Budući da se učestalost invaliditeta povećava sa životnom dobi, starije osobe koje žive u ruralnim područjima nailaze na posebne poteškoće zbog nedovoljne dostupnosti odgovarajuće zdravstvene skrbi i stalnog manjka osoblja⁷⁵. Osobe s nevidljivim teškoćama (kao što su kronična bol ili intelektualne teškoće) i osobe koje boluju od rijetkih bolesti ili raka, koji često rezultiraju oštećenjima, ne dobivaju uvijek prilagođenu potrebnu pomoć, kao ni žene i izbjeglice s invaliditetom. Kriza uzrokovana COVID-om 19 otkrila je slabe točke zdravstvenih sustava, posebno u pogledu osoba s invaliditetom koje žive u ustanovama s ograničenim pristupom hitnoj i intenzivnoj skrbi.

Europska zdravstvena unija, koju je Komisija pokrenula u studenome 2020.⁷⁶, pomoći će državama članicama da politikama poboljšaju otpornost svojih zdravstvenih sustava, među ostalim za osobe s invaliditetom.

Države članice te bi reforme trebale usmjeriti na specifične izazove, odnosno na prepreke s kojima se određene skupine susreću u pristupu zdravstvenim uslugama, uzimajući u obzir inicijativu Komisije o digitalnoj transformaciji zdravstva i skrbi⁷⁷.

Komisija će pojačati borbu protiv raka u okviru Europskog plana za borbu protiv raka⁷⁸. Kako bi povećala prava pacijenata, Komisija će provesti evaluaciju Direktive 2011/24/EU o pravima pacijenata u prekograničnoj zdravstvenoj skrbi. U okviru te evaluacije utvrdit će se u kojim su slučajevima države članice odlučile nadoknaditi troškove smještaja i putovanja ili dodatne troškove osoba s invaliditetom povezane s pristupom prekograničnoj zdravstvenoj zaštiti. Komisija će procijeniti i u kojoj su mjeri nacionalne kontaktne točke za prekograničnu zdravstvenu zaštitu informacije stavile na raspolaganje u formatu dostupnom osobama s invaliditetom.

⁷⁴ EU-SILC, 2019.: [tablica \(hlth_dh030\)](#).

⁷⁵ [EU-SILC, 2018.](#); Cedefop, 2016.: *Skills shortage and surplus occupations in Europe* („Nedostatak vještina i višak zanimanja u Europi”); Eurostat, 2020.: *Handbook Ageing Europe* („Starenje Europe”); [Regionalni godišnjak Eurostata za 2020.](#)

⁷⁶ Komunikacija Komisije (COM(2020) 724 final): [Izgradnja europske zdravstvene unije](#).

⁷⁷ Komunikacija Komisije (COM(2018) 233 final): [Omogućivanje digitalne transformacije na jedinstvenom digitalnom tržištu u području zdravstva i skrbi](#).

⁷⁸ Nekoliko država članica primilo je potporu u okviru Komisijina programa strukturnih reformi za poboljšanje programa probira raka u cilju njegova ranog otkrivanja.

Komisija će:

- ✓ preko Upravljačke skupine za promicanje i prevenciju (SGPP), čija je zadaća razmjena **potvrđenih dobrih zdravstvenih praksi**, raditi na rješavanju pitanja povezanih sa zdravljem i invaliditetom kako bi se državama članicama pružila potpora u njihovim zdravstvenim reformama,
- ✓ poduprijeti dionike u nastojanjima da smanje opterećenje koje pandemija bolesti COVID-19 predstavlja za **mentalno zdravlje** europskih građana,
- ✓ raditi na uklanjanju nejednakosti specifičnih za osobe s invaliditetom u **pristupu prevenciji i ranom otkrivanju raka i povezanoj skrbi** putem posebnih mjera utvrđenih u registru nejednakosti u okviru europskog plana za borbu protiv raka.

Komisija poziva države članice:

- ✓ da poboljšaju pristup osoba s invaliditetom **cjelokupnoj zdravstvenoj skrbi**, uključujući usluge zdravstvene skrbi u području spolnog i reproduktivnog zdravlja i usluge prevencije, među ostalim primjenom smjernica Komisije o pristupu zdravstvenoj skrbi za osobe s invaliditetom na temelju uključive, pristupačne zdravstvene skrbi usmjerene na potrebe pojedinca te slobodnog i informiranog pristanka,
- ✓ da podignu razinu osviještenosti i razviju strategije potpore za pacijente s **invaliditetom povezanim s rijetkim bolestima** te da utvrde i ispitaju načine za olakšavanje pristupa najsuvremenijem liječenju, uključujući upotrebu digitalnih inovacija u državama članicama.

5.5. Poboljšanje pristupa umjetnosti i kulturi, rekreaciji, razonodi, sportu i turizmu

Pristupačnost i uključivost umjetnosti i kulture, sporta, razonode, rekreacijskih aktivnosti i turizma važne su za puno sudjelovanje u društvu. One povećavaju dobrobit i svima pružaju priliku da razviju i iskoriste svoj potencijal, uključujući osobama s invaliditetom. Vijeće je u svojim zaključcima istaknulo da je važno da osobe s invaliditetom imaju pristup sportu⁷⁹. Pristupačni turizam za osobe s invaliditetom ključan je za potporu sudjelovanju i društveno-gospodarskom razvoju. Kad je riječ o aktivnostima za djecu i odrasle, u Konvenciji se poziva na dvojnu politiku, kojom bi se promicale redovite aktivnosti, ali i aktivnosti namijenjene osobama s invaliditetom.

Komisija će poticati sudjelovanje osoba s invaliditetom u svim tim područjima tako što će na svim razinama uspostaviti suradnju s redovnim sportskim organizacijama i sportskim organizacijama za osobe s invaliditetom. Promicat će i povećati vidljivost umjetničkih djela osoba s invaliditetom te će raditi na tome da uz financijsku potporu EU-a, primjerice u okviru programa Kreativna Europa, kulturna baština i cjelokupna umjetnost budu pristupačne i uključive za osobe s invaliditetom. Komisija će raditi i na uklanjanju stereotipa o invaliditetu, primjerice u medijima i filmovima, u skladu s Direktivom o audiovizualnim medijskim uslugama kojom se zahtijeva da se u komercijalnim komunikacijama poštuje ljudsko dostojanstvo i da one ne uključuju nikakav oblik diskriminacije pa tako ni diskriminaciju na temelju invaliditeta⁸⁰. Osim toga, Komisija će procijeniti dostupnost tiskanih materijala za osobe s invaliditetom uzimajući u obzir postojeće zakonodavstvo EU-a⁸¹.

⁷⁹ Zaključci Vijeća, 2019.: [Pristup sportu za osobe s invaliditetom](#).

⁸⁰ Direktiva (EU) 2018/1808: [Direktiva o audiovizualnim medijskim uslugama](#).

⁸¹ Direktiva (EU) 2017/1564: [Određene dopuštene upotrebe određenih djela i drugih predmeta zaštite koji su zaštićeni autorskim pravom i srodnim pravima u korist osoba koje su slijepe, koje imaju oštećenje vida ili imaju drugih poteškoća u korištenju tiskanim materijalima](#).

Komisija će usto:

- ✓ pokrenuti studiju o **evaluaciji provedbe članka 30.** Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom kako bi podržala politike država članica za povećanje potpore osobama s invaliditetom i njihova sudjelovanja u sportskim, kulturnim i slobodnim aktivnostima,
- ✓ uspostaviti partnerstvo s **Međunarodnim paraolimpijskim odborom** radi poticanja uključivanja u sport i borbe protiv stereotipa,
- ✓ dodatno promicati razvoj pristupačnog turizma, osobito u gradovima, putem **nagrade za europsku prijestolnicu pametnog turizma**⁸².

Komisija poziva države članice:

- ✓ da promiču i potiču **umjetnost osoba s invaliditetom**, podižu svijest o njima i učine ih vidljivima putem izložbi i izvedbi te da više umjetničkih zbirki i muzeja učine pristupačnima za osobe s invaliditetom.

5.6. Jamčenje sigurnosti i zaštite

Osobe s invaliditetom izložene su većem riziku od toga da postanu žrtve nasilja i zlostavljanja i u svojem domu i u ustanovama, što posebno vrijedi za žene i starije osobe s invaliditetom i djecu s teškoćama u razvoju⁸³. Takve su osobe ujedno meta govora mržnje i vršnjačkog nasilja, među ostalim u obrazovnim ustanovama. Osobe s invaliditetom ili sa zdravstvenim problemima učestalije su izložene nasilju (17 % u odnosu na 8 % osoba bez invaliditeta) i uznemiravanju (50 % u odnosu na 37 % osoba bez invaliditeta)⁸⁴.

Trgovci ljudima iskorištavaju ranjivosti osoba s invaliditetom u svrhu seksualnog iskorištavanja, prisilnog prosjaćenja i lažnih brakova⁸⁵. Prihvatni centri i drugi objekti u kojima su smješteni migranti, podnositelji zahtjeva za međunarodnu zaštitu i korisnici međunarodne zaštite, uključujući djecu s teškoćama u razvoju, ne štite nužno njihovu sigurnost i dobrobit. Katastrofe kao što su poplave i potresi pogoršavaju postojeće slabosti, što skupinama u nepovoljnom položaju otežava oporavak od katastrofa. Postojeći interventni planovi i pomoć u području civilne zaštite često ne uzimaju u obzir pitanja povezana s ravnopravnošću i pristupačnošću u slučaju katastrofa.

Osim toga, klimatske promjene mogu snažnije utjecati na osobe s invaliditetom, koje mogu biti izložene opasnosti ako ključne usluge i infrastruktura budu ugroženi⁸⁶. Stoga je posebno važno osigurati da prelazak na klimatski neutralno i otporno društvo bude pravedan i uključiv te da uključuje osobe s invaliditetom.

Za bolju potporu i zaštitu osoba s invaliditetom u svim situacijama potrebne su višedimenzionalne politike. Kako bi se osigurala bolja zaštita od nasilja i kriminala, EU je uspostavio snažan pravni mehanizam, a Komisija će provesti ciljne mjere u okviru Strategije za rodnu ravnopravnost 2020.–2025.⁸⁷ i Strategije EU-a za prava djeteta, što obuhvaća izgradnju kapaciteta stručnjaka i kampanje

⁸² [Europska prijestolnica pametnog turizma](#) u kategorijama održivost, pristupačnost, digitalizacija, kulturna baština/kreativnost.

⁸³ Izvješća Agencije Europske unije za temeljna prava: <https://fra.europa.eu/en/publication/2015/children-disabilities-violence>; <https://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>.

⁸⁴ Agencija za temeljna prava, 2021.: *Fundamental Rights Survey – Crime, Safety and Victims' Rights* („Istraživanje o temeljnim pravima – kriminal, sigurnost i prava žrtava”).

⁸⁵ Komisija (COM(2020) 661 final): [Treće izvješće o napretku u borbi protiv trgovanja ljudima](#) i popratni [radni dokument službi Komisije](#), SWD(2020) 226 final.

⁸⁶ S. Jodoin, N. Ananthamoorthy, K. Lofts, 2020.: *A Disability Rights Approach to Climate Governance* („Pristup upravljanju u području klime koji se temelji na pravima osoba s invaliditetom”), u: *Ecology Law Quarterly*, sv. 47, br. 1.

⁸⁷ Komunikacija Komisije (COM(2020) 152 final): [Unija ravnopravnosti: Strategija za rodnu ravnopravnost 2020.–2025.](#)

za podizanje razine osviještenosti. Nadalje, Komisija će se pobrinuti da se aspekti nasilja i zlostavljanja povezani s invaliditetom uključe u relevantne buduće politike EU-a. Politike bi trebale uključivati nadzor ustanova te sustavnu identifikaciju i istrage u slučaju počinjenja nasilja i kaznenih djela ili zlostavljanja.

Zajedničkim europskim sustavom azila utvrđuju se zajednički standardi zaštite i mehanizmi suradnje za rješavanje posebnog položaja i potreba ranjivih podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu i korisnika međunarodne zaštite, uključujući osobe s invaliditetom. Komisija je predložila reformu zajedničkog europskog sustava azila⁸⁸ kako bi on postao otporniji i djelotvorniji uz istodobno jačanje primjenjivih standarda zaštite. Isto tako, Komisija će osigurati potporu osobama s invaliditetom u okviru Fonda za azil, migracije i integraciju (FAMI), a Europski potporni ured za azil olakšat će osposobljavanje službenika za zaštitu i usmenih prevoditelja koji se bave zahtjevima za azil ranjivih osoba, uključujući osobe s invaliditetom. Komisija će također osigurati da provedba te strategije bude u sinergiji s Akcijskim planom za integraciju i uključivanje za razdoblje 2021.–2027.⁸⁹ Jedno od temeljnih načela novog akcijskog plana jest „uključivanje za sve”, kojim se uzimaju u obzir višestruki i isprepleteni rizici koji mogu predstavljati posebne izazove za migrante.

Komisija će uvrstiti podizanje svijesti u zajedničke europske standarde za operacije civilne zaštite kako bi se poboljšala zaštita ranjivih skupina. Financijska sredstva EU-a upotrijebit će se za podizanje svijesti o potrebama osoba s invaliditetom, što će se činiti na sastancima civilne zaštite s Forumom civilne zaštite i Mrežom znanja Unije u području civilne zaštite. Komisija će nastaviti financirati programe osposobljavanja za slučaj katastrofe te projekte pripravnosti i vježbe, pri čemu će uzimati u obzir potrebe osoba s invaliditetom i jačati ciljano praćenje u mjerama prevencije.

Komisija će usto:

- ✓ do 2024. izraditi **smjernice za države članice i stručnjake**, uključujući policijske službenike, o poboljšanju potpore žrtvama nasilja koje su ujedno osobe s invaliditetom,
- ✓ pozvati Agenciju za temeljna prava da ispita kakva je **situacija osoba s invaliditetom koje žive u ustanovama** po pitanju nasilja, zlostavljanja i mučenja.

Komisija poziva države članice:

- ✓ da provedu **pravnu stečevinu zajedničkog europskog sustava azila** uzimajući u obzir posebne potrebe **ranjivih podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu i korisnika međunarodne zaštite**, među kojima su osobe s invaliditetom, kako bi se osigurala odgovarajuća zaštita u praksi,
- ✓ da olakšaju **osposobljavanje službenika za zaštitu** i usmenih prevoditelja koji obrađuju zahtjeve za azil ranjivih osoba, uključujući osoba s invaliditetom, u bliskoj suradnji s Europskim potpornim uredom za azil.

6. Promicanje prava osoba s invaliditetom u svijetu

EU će i dalje poštovati ljudska prava osoba s invaliditetom i podupirati njihovu socijalnu uključenost u svim međunarodnim odnosima te kao dio cjelokupnog vanjskog djelovanja, planiranja politika, programa financiranja i aktivnosti. Pozornost se mora posvetiti i djeci i mladima s invaliditetom, posebno u društvima u kojima vlada sukob i društvima nakon sukoba ili zemljama u razvoju, u kojima često nedostaju zaštita, pristup školi i osnovne usluge.

⁸⁸ Komunikacija Komisije (COM(2020) 609 final): [Novi pakt o migracijama i azilu](#).

⁸⁹ Komunikacija Komisije (COM(2020) 758 final): [Akcijski plan za integraciju i uključivanje za razdoblje 2021.–2027.](#)

To znači da će EU posebnu pozornost posvećivati suradnji s trećim zemljama u okviru svoje politike za proširenje i susjedstvo te šireg programa razvojne suradnje.

Procjenjuje se da u svijetu **milijarda ljudi** živi s nekim oblikom invaliditeta

Oko 15 % svjetskog stanovništva živi s nekim oblikom invaliditeta, a oko 2–4 % suočava se s ozbiljnim poteškoćama u funkcioniranju, od čega njih oko 80 % živi u zemljama u razvoju⁹⁰. U mnogim dijelovima svijeta osobe s invaliditetom imaju slab pristup uključivim osnovnim uslugama, zaštiti, asistivnim tehnologijama, informacijama, pravosuđu i pravnom identitetu. Povrh toga, suočavaju se s diskriminacijom i nedostatkom mogućnosti zapošljavanja. Hitno je potrebno riješiti pitanja kontinuirane institucionalne skrbi i segregacije. U obrazovnim sustavima često se ne uzimaju u obzir potrebe djece s teškoćama u razvoju. Osim

toga, osobe s invaliditetom često su među najranjivijim osobama kad dođe do humanitarnih kriza. U katastrofama je stopa smrtnosti za takve osobe dva do četiri puta veća od stope smrtnosti osoba bez invaliditeta⁹¹.

U okviru ove strategije EU će ojačati svoju globalnu ulogu zagovornika prava osoba s invaliditetom putem suradnje, humanitarnog djelovanja i dijaloga s međunarodnom zajednicom država potpisnica Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom. Budući da se u ovoj strategiji uzimaju u obzir različiti izazovi s kojima se suočavaju partnerske zemlje i razni postojeći okviri za suradnju s EU-om, ona će poslužiti za usmjeravanje reformi i planiranja pomoći s partnerskim zemljama i relevantnim dionicima. EU će usto i dalje pružati humanitarnu pomoć i zaštitu na temelju potreba, u skladu s humanitarnim načelima.

EU poziva sve države da poštuju, štite i ostvaruju prava osoba s invaliditetom, što se odražava i u svim političkim inicijativama kojima se oblikuje sljedeće desetljeće⁹². Nužno je da se u okviru vanjskog djelovanja poštuju i provode načela Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom i Program održivog razvoja do 2030. te da se pristup univerzalnog dizajna za bolju pristupačnost i osiguravanje razumne prilagodbe za osobe s invaliditetom uključi u sva djelovanja. EU će to učiniti služeći se svim svojim alatima, od političkih dijaloga, dijaloga o ljudskim pravima i trgovinskih dijaloga do suradnje s trećim zemljama u susjedstvu EU-a te politike proširenja i politike međunarodnog partnerstva koje obuhvaćaju i humanitarno djelovanje i suradnju s multinacionalnim organizacijama. EU podupire reforme javnih politika na globalnoj razini kako bi one postale uključivije i nastoji osigurati da sva ljudska prava, uključujući prava osoba s invaliditetom, ostanu temelj odgovora na pandemiju bolesti COVID-19 i globalnog oporavka. Delegacije EU-a pružaju potporu za unapređenje prava osoba s invaliditetom i smjernice za uspostavu pristupačnosti te osiguravaju konstruktivno savjetovanje s osobama s invaliditetom na temelju postojećih dobrih praksi, među ostalim preko organizacija koje ih predstavljaju. EU teži ciljanom djelovanju kad je riječ o invaliditetu, a pitanja povezana s invaliditetom nastoji uključiti u svoje vanjsko djelovanje. U Akcijskom planu EU-a za ljudska prava i demokraciju za razdoblje 2020.–2024. i Akcijskom planu EU-a za rodnu ravnopravnost III 2021.–2025. utvrđeno je da će EU intenzivirati borbu protiv svih oblika diskriminacije s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom, uz posvećivanje posebne

⁹⁰ Svjetska zdravstvena organizacija/Svjetska banka, 2011.: [World Report on disability](#) („Globalno izvješće o invaliditetu”), [vidjeti str. 27.](#)

⁹¹ Međuagencijski stalni odbor, 2019.: [Inclusion of Persons with Disabilities in Humanitarian Action](#) („Uključivanje osoba s invaliditetom u humanitarno djelovanje”), str. 2.

⁹² 1. Zajednička komunikacija (JOIN(2020) 5 final): [Akcijski plan EU-a za ljudska prava i demokraciju za razdoblje 2020.–2024.](#); 2. Zajednička komunikacija (JOIN(2020) 17 final): [Akcijski plan EU-a za rodnu ravnopravnost \(GAP\) III](#) – ambiciozan plan za rodnu ravnopravnost i jačanje položaja žena u okviru vanjskog djelovanja 2021.–2025.; 3. [EU-ov opći sustav povlastica EU-a.](#)

pozornosti višestrukim i isprepletenim oblicima diskriminacije, u skladu sa svojim smjernicama za ljudska prava o nediskriminaciji u vanjskom djelovanju⁹³.

EU će također nastojati osigurati da se humanitarnom pomoći koju financira EU na odgovarajući način uvažavaju potrebe osoba s invaliditetom pa će poticati angažman osoba s invaliditetom i suradnju s civilnim društvom te podupirati izgradnju kapaciteta. Osim toga, EU će poboljšati prikupljanje podataka o osobama s invaliditetom u okviru humanitarne pomoći koju financira EU, primjerice promicati će upotrebu serije pitanja Washingtonske skupine⁹⁴. Nadalje, u revidiranu Uredbu o EU-ovu općem sustavu povlastica uključit će se upućivanje na Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom kako bi se trgovinske partnere potaknulo na poštovanje te konvencije.

Isto tako, EU će pojačati i konsolidirati suradnju s drugim državama strankama i potpisnicama kako bi postigao ratifikaciju i provedbu Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom te osnažio svoju vodeću ulogu, posebno u kontekstu godišnje Konferencije država stranaka Konvencije. EU i dalje podupire organizacije civilnog društva kako bi predstavnici osoba s invaliditetom mogli sudjelovati u svim relevantnim procesima putem posebnih i uključivih strukturiranih dijaloga na razini EU-a, partnerskih zemalja i na globalnoj razini. Ti dijalozi potiču razmjenu informacija o strateškim inicijativama i najboljim praksama u kombinaciji s boljim širenjem rezultata.

EU će svoje strategije i prakse povezane s provedbom Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom podijeliti na multilateralnim forumima UN-a, kao što su Vijeće za ljudska prava, Komisija o statusu žena ili Komisija za socijalni razvoj, te s organizacijama za regionalnu integraciju kao što su Afrička unija, ASEAN ili USAN. Cilj je te razmjene potaknuti transparentnu i ambicioznu provedbu Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom u cijelom svijetu⁹⁵, dok bi EU imao koristi i od razmjene praksi na globalnoj razini. Većom uključenošću EU-a u Odbor Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom mogla bi se potaknuti učinkovitija provedba Konvencije u EU-u i izvan njega. Komisija će državama članicama predložiti da EU predstavi kandidata za izbore za Odbor Konvencije u skladu sa Zajedničkom komunikacijom o multilateralizmu⁹⁶.

Komisija i Visoki predstavnik za vanjske poslove i sigurnosnu politiku/potpredsjednik Komisije učinit će sljedeće:

- ✓ u 2021. ažurirati **paket instrumenata za razvojnu suradnju EU-a utemeljenu na pravima koja obuhvaća sva ljudska prava** kako bi se u vanjskom djelovanju riješila sva pitanja nejednakosti, među ostalim diskriminacija osoba s invaliditetom,
- ✓ osigurati da **delegacije EU-a** imaju aktivniju ulogu u podupiranju provedbe Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom i poticanju globalne ratifikacije,
- ✓ sustavno upotrebljavati pokazatelje za invaliditet Odbora OECD-a za razvojnu pomoć (DAC)⁹⁷ kako bi se pratila ulaganja koja uključuju aspekt invaliditeta radi ciljanog **praćenja financijskih sredstava EU-a**,
- ✓ zajedno s državama članicama pružati **tehničku pomoć** administracijama partnerskih zemalja putem njihovih programa i instrumenata,

⁹³ Vijeće, 6337/19, 2019.: [Smjernice EU-a za ljudska prava o nediskriminaciji u vanjskom djelovanju](#).

⁹⁴ Washingtonska skupina za statističke podatke povezane s osobama s invaliditetom: [Serija pitanja o funkcioniranju](#).

⁹⁵ Prvenstveno u drugim organizacijama za regionalnu integraciju, kao što su Afrička unija, ASEAN ili USAN.

⁹⁶ Zajednička komunikacija (JOIN(2021) 3): [Jačanje doprinosa EU-a multilateralizmu utemeljenom na pravilima](#).

⁹⁷ OECD, 2019.: [Handbook for the marker for the inclusion and empowerment of persons with disabilities](#) („Priručnik za primjenu pokazatelja uključenosti i osnaženosti osoba s invaliditetom“).

- ✓ organizirati **redovite strukturirane dijaloge** tijekom godišnje Konferencije država stranaka Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom i u kontekstu drugih postojećih multilateralnih foruma te poboljšati **suradnju s naglaskom na pristupačnosti i zapošljavanju**.

7. Učinkovita provedba strategije

Komisija poziva države članice i sve institucije i agencije EU-a da pri osmišljavanju, provedbi i praćenju politika, zakonodavstva i programa financiranja uzmu u obzir potrebe osoba s invaliditetom putem ciljanog djelovanja i uključivanja. U vezi s pitanjem invaliditeta, Komisija potiče suradnju institucija EU-a, država članica i drugih dionika, koju podupire sredstvima EU-a i pružanjem osposobljavanja.

7.1. Bolja regulativa – usklađivanje s Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom pri oblikovanju politika

Boljom regulativom nastoji se osigurati najbolja moguća osnova za pravodobno i kvalitetno oblikovanje politika. U članku 10. UFEU-a naglašava se da bi se Unija pri utvrđivanju i provedbi svojih politika trebala boriti protiv diskriminacije, među ostalim diskriminacije na temelju invaliditeta.

Učinkovito oblikovanje politika podrazumijeva savjetovanje s osobama s invaliditetom i organizacijama koje ih predstavljaju i njihovo sudjelovanje u cijelom postupku kao i pružanje informacija o relevantnim političkim inicijativama i provedbu savjetovanja u pristupačnim formatima.

U okviru svojih aktivnosti usmjerenih na promicanje ravnopravnosti za sve i ravnopravnosti u svim njezinim značenjima, Komisijina radna skupina za ravnopravnost⁹⁸ nastoji osigurati da se invaliditet uključi u sva područja politike.

Komisija će usto:

- ✓ ojačati **paket instrumenata za bolju regulativu** radi boljeg uključivanja pitanja invaliditeta i osiguravanja usklađenosti s Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom,
- ✓ ako to bude potrebno, osigurati dosljedno **uključivanje i razmatranje pitanja invaliditeta** u procjenama učinka i evaluacijama, među ostalim osposobljavanjem osoblja koje priprema inicijative povezane s Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom.

7.2. Jačanje suradnje institucija EU-a i država članica

Kako bi se pospješila provedba Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom i bolje iskazala predanost koju je EU preuzeo kao stranka Konvencije, Komisija će ulagati u poboljšanje koordinacije na razini EU-a u skladu s preporukama Odbora UN-a za prava osoba s invaliditetom⁹⁹. Komisija će surađivati s Europskim parlamentom i Vijećem kako bi se pitanja invaliditeta na

⁹⁸ Tu internu radnu skupinu za ravnopravnost čine predstavnici svih službi Komisije i Europske službe za vanjsko djelovanje. Pomoć u radu pruža joj tajništvo koje djeluje u okviru Glavnog tajništva Europske komisije.

⁹⁹ Odbor UN-a, 2015.: [Concluding observations on the initial report of the European Union](#) („Zaključne napomene o početnom izvješću Europske unije”), točke 75. i 77.

odgovarajući način uzela u obzir u međuinstitucijskim pregovorima te će zajedno s njima utvrditi nedostatke u postojećem zakonodavstvu.

Komisija će:

- ✓ pozvati sve institucije, tijela, agencije i delegacije EU-a da imenuju **koordinatore za osobe s invaliditetom** za svoje institucije i za njihove strategije za osobe s invaliditetom,
- ✓ organizirati **redovite sastanke na visokoj razini** između Europskog parlamenta, Vijeća, Komisije i Europske službe za vanjsko djelovanje, uz sudjelovanje organizacija koje predstavljaju osobe s invaliditetom,
- ✓ organizirati godišnju razmjenu stajališta s **Europskim gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom regija**.

Komisija poziva države članice:

- ✓ da uzmu u obzir posebne potrebe osoba s invaliditetom u svim politikama koje će se donositi na razini Vijeća i u zaključcima Vijeća (**uključivanje pitanja invaliditeta u politike**).

7.3. Suradnja s državama članicama te regionalnim i lokalnim tijelima

Države članice kao stranke Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom ključni su akteri u njezinoj provedbi u koju su uključene vlade, parlamenti i drugi dionici na različitim razinama. Moraju redovito izvješćivati Odbor UN-a o svojim mjerama za provedbu Konvencije i o nacionalnim strategijama za osobe s invaliditetom. Komisija će ojačati mehanizam upravljanja za suradnju na razini EU-a.

Vodeća inicijativa:

Komisija će 2021. uspostaviti **platformu za pitanja invaliditeta**. Ona će zamijeniti postojeću Skupinu na visokoj razini za pitanja invaliditeta i poduprijeti provedbu ove strategije i nacionalnih strategija za osobe s invaliditetom. Okupljat će nacionalne kontaktne točke za Konvenciju, organizacije osoba s invaliditetom i Komisiju. Platforma bi mogla služiti kao forum za razmjenu mišljenja o UN-ovim procjenama provedbe Konvencije u državama članicama. Internetske stranice platforme za pitanja invaliditeta sadržavat će informacije o njezinim sastancima, aktivnostima i analizama i informacije po zemljama, a ujedno će se promicati dobra praksa u pogledu pristupačnosti i uključivanja.

Komisija će ustoj:

- ✓ uspostaviti dijalog o invaliditetu s **postojećim mrežama**¹⁰⁰ lokalnih i regionalnih vlasti.

Komisija poziva države članice:

- ✓ da donesu **ambiciozne nacionalne strategije** za poticanje provedbe Konvencije i ove strategije na **nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini**.

7.4. Financijska sredstva EU-a za potporu provedbi

Kako bi podržao provedbu ove strategije i Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom, EU će i dalje poticati države članice da iskoriste financijska sredstva EU-a predviđena u višegodišnjem

¹⁰⁰ Među tim su mrežama [Eurocities](#) i [Vijeće europskih općina i regija](#).

financijskom okviru za razdoblje 2021.–2027.¹⁰¹ i nove mogućnosti financiranja u okviru instrumenta NextGenerationEU, plana oporavka kojim će se prevladati trenutna kriza i postaviti temelji za modernu i održiviju Europu¹⁰². Iz Instrumenta za tehničku potporu države članice mogu primiti potporu u obliku prilagođenog tehničkog stručnog znanja.

Uredbom o zajedničkim odredbama za fondove s podijeljenim upravljanjem¹⁰³ pruža se politički okvir za, među ostalim, fondove kohezijske politike, uključujući Europski socijalni fond+ (ESF+), Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) i novi Fond za pravednu tranziciju (FPT). Njome se propisuje da države članice moraju ispuniti tzv. „uvjete koji omogućuju provedbu” kako bi ulagačko okruženje za potporu EU-a bilo dobro pripremljeno. Jedan od uvjeta koji omogućuju provedbu je **uspostava nacionalnog okvira za osiguravanje provedbe Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom**. Jedan od kriterija za njegovo ispunjavanje odnosi se na uspostavu mehanizama za osiguravanje pristupačnosti. Sredstvima EU-a među ostalim se podupiru deinstitutionalizacija, socioekonomska uključenost osoba s invaliditetom, pristup uslugama, uključivo obrazovanje i zdravstvena skrb, povećanje uključenosti kulturne baštine i osiguravanje pristupačnosti. Kontaktne točke država članica za Konvenciju mogu imati važnu ulogu i pomoći da se tijekom programskog razdoblja ispune relevantni uvjeti koji omogućuju provedbu. Uredbom o zajedničkim odredbama propisuje se i da se tijekom pripreme i provedbe operativnih programa država članica uzme u obzir pristupačnost za osobe s invaliditetom.

I drugi fondovi mogu imati ulogu u postizanju ciljeva ove strategije.

Programom Erasmus+ poticat će se financijska potpora i druge mjere uključivanja za sudionike s invaliditetom. Programom za građanstvo, ravnopravnost, prava i vrijednosti (CERV) podupirat će se upravljanje ovom strategijom i njezina provedba. Komisija će poticati provedbu drugih financijskih instrumenata i programa kao što su InvestEU i Obzor Europa kojom se uzima u obzir pitanje invaliditeta¹⁰⁴.

Kako bi se relevantnim fondovima u okviru višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2021.–2027.¹⁰⁵ upravljalo uz uvažavanje prava osoba s invaliditetom, Komisija će podupirati države članice putem snažnije suradnje, aktivnosti za podizanje svijesti i ciljanih smjernica.

Instrumentom za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju za razdoblje 2021.–2027. pridonijet će se provedbi vanjskih ciljeva strategije. Fondovi kao što su SOCIEUX+, program tehničke suradnje usmjeren na kratkoročne misije, Instrument za tehničku pomoć i razmjenu informacija (TAIEX) i programi povezivanja pomoći će u provedbi politika EU-a o invaliditetu u cijelom svijetu.

Komisija će ustoj:

- ✓ istražiti mogućnosti financiranja u okviru novog programa za građanstvo, ravnopravnost, prava i vrijednosti (CERV) kako bi se potaknuo angažman **građana s invaliditetom na ravnopravnoj osnovi s drugima**,

¹⁰¹ Uredba Vijeća (2020/2093): [Višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021.–2027.](#)

¹⁰² NextGenerationEU instrument je privremenog oporavka u vrijednosti od 750 milijardi EUR za pomoć u otklanjanju gospodarskih i socijalnih posljedica uzrokovanih pandemijom koronavirusa. Njegova je okosnica Mehanizam za oporavak i otpornost, kojim će se osigurati zajmovi i bespovratna sredstva za potporu reformama i ulaganjima država članica: Uredba Vijeća (EU) 2020/2094 o uspostavi [Instrumenta Europske unije za oporavak](#) radi potpore oporavku nakon krize uzrokovane bolešću COVID-19.

¹⁰³ Suzakonodavci su 1. prosinca 2020. postigli politički dogovor o Komisijinom Prijedlogu uredbe o zajedničkim odredbama za fondove s podijeljenim upravljanjem (COM(2018) 375 final).

¹⁰⁴ [Erasmus Plus; InvestEU; Obzor Europa](#).

¹⁰⁵ [Višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021.–2027.](#)

- ✓ podupirati **države članice da iskoristavaju sredstva EU-a** u skladu s Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom i poštujući pristupačnost te osigurati da se sredstvima EU-a ne podupiru mjere kojima se pospješuju segregacija ili isključivanje.

Komisija poziva države članice:

- ✓ da uspostave **partnerstva** s regionalnim i lokalnim vlastima, organizacijama koje predstavljaju osobe s invaliditetom, civilnim društvom, tijelima za temeljna prava i drugim dionicima radi planiranja i upotrebe sredstava EU-a,
- ✓ da potiču **kontaktne točke za Konvenciju** da tijekom programskog razdoblja pomažu u ispunjavanju relevantnih uvjeta koji omogućuju provedbu.

8. Služiti kao primjer

Komisija nastoji biti primjer drugima i poziva druge institucije, tijela i agencije EU-a da učine isto.

8.1. Postupci odabira kandidata, zapošljavanja i zadržavanja radnog mjesta koji uzimaju u obzir pitanje invaliditeta

Raznolikost i uključivost obogaćuju i jačaju organizacije. U tom duhu Komisija će u svoju obnovljenu strategiju za ljudske resurse uključiti mjere za poticanje realnih mogućnosti zapošljavanja i razvoja karijere osoba s invaliditetom te za stvaranje uključivog radnog okruženja, čime će ojačati svoju predanost da kao poslodavac potiče raznolikost i ravnopravnost i pritom osigura pristupačnost i razumnu prilagodbu. Nedavno osnovan Ured za raznolikost i uključivanje nadgledat će razvoj i provedbu relevantnih mjera te doprinijeti promicanju raznolikosti, ravnopravnosti i uključivanja u svim službama Komisije.

Postupak odabira i zapošljavanja temelji se na zaslugama i u skladu je s politikom jednakih mogućnosti. Međutim, potrebno je primijeniti proaktivan pristup i provesti mjere za promicanje veće raznolikosti.

Kad je riječ o zapošljavanju, provjerit će se uzimaju li se u obzir ravnopravnost i raznolikost u postupcima, procedurama i alatima zapošljavanja kako bi se utvrdili svi potencijalni rizici od pristranosti ili diskriminacije te jesu li potrebne korektivne mjere. Odgovarajućim će se mjerama na učinkovit način riješiti problemi utvrđeni u tim provjerama ravnopravnosti i raznolikosti.

Povrh toga, provest će se interna komunikacijska kampanja Komisije i osposobljavanje osoba, uključujući rukovoditelja i stručnjaka za ljudske resurse (za koje će osposobljavanje biti obvezno), kako bi se osiguralo radno okruženje u kojem vlada poštovanje i djelovalo protiv pristranosti i diskriminacije, među ostalim u odnosu na osobe s invaliditetom.

Kad je riječ o odabiru osoba, međuinstitucijski Europski ured za odabir osoba (EPSO) nastavit će primjenjivati politiku ravnopravnosti, raznolikosti i uključivanja u svojim natjecajima i postupcima odabira tako što će prikupljati podatke o invaliditetu u fazi prijave. Na taj način EPSO može jamčiti razumnu prilagodbu, bolje utvrditi nedostatke u svojoj komunikaciji s javnosti i povećati mogućnost da kandidati s invaliditetom sudjeluju na testovima. Ažurirat će i svoju ciljanu strategiju za komunikaciju i aktivnosti informiranja te dodatno razviti mrežu partnerskih organizacija osoba s invaliditetom, stručnost u području razumne prilagodbe i svoju ponudu osposobljavanja i usluga.

Komisija u svim svojim kanalima zapošljavanja i različitim programima primjenjuje politiku jednakih mogućnosti. Kako bi se ta politika provodila i u praksi, izričito će poticati prijave osoba s invaliditetom te će kandidatima pružiti ciljanu potporu i pomoć tijekom cijelog postupka.

Europska služba za vanjsko djelovanje nastavit će provedbu svojeg akcijskog plana za osobe s invaliditetom.

Vodeća inicijativa:

Komisija će donijeti **obnovljenu strategiju za ljudske resurse** koja će uključivati mjere za promicanje raznolikosti i uključivanja osoba s invaliditetom te poziva EPSO da ta nastojanja nadopuni u suradnji s drugim institucijama EU-a koje zapošljavaju novo osoblje.

Komisija će usto:

- ✓ osigurati da sve službe za osoblje i građane s invaliditetom **kontinuirano uklanjaju i sprečavaju prepreke** (npr. pristupačna IKT oprema i alati za sastanke na internetu),
- ✓ osigurati da rukovodstva svih službi Komisije **izvješćuju** o raznolikosti te o razumnoj prilagodbi za osoblje s invaliditetom.

8.2. Dostupnost zgrada i komunikacija

Komisija stalno poboljšava pristupačnost svojih zgrada, digitalnih okruženja i komunikacijskih aktivnosti te će pojačati napore da osigura pristupačnost, što uključuje inovativne projekte, povećanje pristupačnosti publikacija, posebno o pravu i politikama EU-a, osposobljavanje osoblja i potporu učenju usmenog prevođenja na međunarodnom znakovnom jeziku.

Komisija će:

- ✓ u 2021. donijeti **akcijski plan za pristupačnost interneta**, koji će se dijeliti i promicati u svim institucijama, tijelima i agencijama EU-a kako bi internetske stranice EU-a, dokumenti objavljeni na tim internetskim stranicama i internetske platforme bili usklađeni s europskim standardima pristupačnosti¹⁰⁶,
- ✓ do 2023. poboljšati pristupačnost svih usluga **audiovizualnih komunikacija i grafičkog dizajna** te publikacija i događanja, a prema potrebi će osigurati prevođenje na znakovni jezik i dokumente u formatu „lakom za čitanje”,
- ✓ osigurati pristupačnost za sve **novozakupljene zgrade** Komisije, podložno mogućim zahtjevima za urbanističko planiranje u zemljama domaćinima,
- ✓ osigurati pristupačnost **objekata** u kojima se organiziraju događanja Komisije,
- ✓ osigurati da do 2030. sve zgrade Komisije budu u skladu s **europskim standardima pristupačnosti**, podložno zahtjevima za urbanističko planiranje u zemljama domaćinima.

9. Osviještenost, upravljanje i mjerenje napretka

Komisija će surađivati s državama članicama kako bi dopunila i podržala nacionalne kampanje, povećala osviještenost i suzbila stereotipe o invaliditetu. Nastavit će organizirati posebna

¹⁰⁶ EPSO će i dalje poboljšavati pristupačnost svojih testova i internetskih stranica kako bi se uskladio sa [Smjernicama o pristupačnosti internetskog sadržaja](#).

dogadanja, posebno Europski dan osoba s invaliditetom, kojim se 3. prosinca obilježava UN-ov međunarodni dan osoba s invaliditetom.

Komisija će intenzivirati strukturirane dijaloge s osobama s invaliditetom i organizacijama koje ih predstavljaju, osigurati njihovu zastupljenost u relevantnim političkim procesima te se s njima savjetovati o relevantnim prijedlozima Komisije. Nastavit će financirati rad organizacija osoba s invaliditetom koje doprinose provedbi Konvencije u okviru programa za građanstvo, ravnopravnost, prava i vrijednosti.

Na temelju Fakultativnog protokola Konvencije osobe s invaliditetom mogu se obratiti relevantnom odboru ako su žrtve kršenja odredaba Konvencije od strane određene države članice¹⁰⁷. Protokolu nisu pristupile sve države članice, a na donošenje Prijedloga odluke Vijeća o pristupanju EU-a Fakultativnom protokolu uz Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom čeka se od 2008. Komisija će pomno pratiti napredak u pristupanju država članica Fakultativnom protokolu i u tom kontekstu ponovno preispitati EU-ovu ratifikaciju tog protokola.

Komisija će u suradnji s Vijećem raditi na ažuriranju izjave EU-a o nadležnosti EU-a u odnosu na pitanja uređena Konvencijom, u skladu s preporukom Odbora Konvencije iz 2015.¹⁰⁸ Broj relevantnih pravnih akata EU-a znatno se povećao: u izjavi iz 2008. bilo ih je 40-ak, dok ih je sad više od 130¹⁰⁹.

9.1. Jačanje okvira EU-a na temelju Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom

Kao stranka Konvencije EU je morao uspostaviti okvir za promicanje, zaštitu i praćenje njezine provedbe.

U tu je svrhu uspostavljen poseban okvir EU-a¹¹⁰ koji čine Europski ombudsman, Odbor za predstavke Europskog parlamenta, Agencija za temeljna prava i Europski forum osoba s invaliditetom, pri čemu svi svoje zadaće obavljaju neovisno, ali u koordinaciji. Oni nadziru područja Konvencije za koja su države članice prenijele nadležnost na EU, kao i način na koji institucije EU-a provode Konvenciju.

Kako bi se povećala učinkovitost tog mehanizma na razini EU-a, Komisija će:

- ✓ u 2022. ispitati **funkcioniranje okvira EU-a** i na temelju toga predložiti mjere,
- ✓ organizirati **godišnji dijalog** između Komisije kao kontaktne točke EU-a i okvira EU-a.

9.2. Osiguravanje kvalitetnog praćenja i izvješćivanja

Na temelju iskustva iz Europske strategije za osobe s invaliditetom 2010.–2020. Komisija će uspostaviti okvir za praćenje provedbe ove strategije, koji će poslužiti i kao temelj za europski semestar, pregled socijalnih pokazatelja i provedbu ciljeva održivog razvoja.

¹⁰⁷ [Fakultativni protokol](#); [Stanje postupka ratifikacije](#): 21 država članica.

¹⁰⁸ Odbor UN-a, 2015.: [Concluding observations on the initial report of the European Union](#) („Zaključne napomene o početnom izvješću Europske unije”).

¹⁰⁹ Radni dokument službi Komisije (SWD(2017) 29 final): [Progress Report on the implementation of the European Disability Strategy \(2010–2020\)](#) („Izvješće o napretku provedbe Europske strategije za osobe s invaliditetom 2010.–2020.”).

¹¹⁰ [Revidirani okvir na razini EU-a](#) u skladu s člankom 33. stavkom 2. Konvencije.

Praćenje napretka u državama članicama temeljit će se na poboljšanom prikupljanju statističkih podataka o položaju osoba s invaliditetom te na informacijama o nacionalnim politikama i praksama koje dopunjuju izvješća koje države članice šalju Odboru Konvencije. U okviru novog pregleda predstaviti će se napredak koji je na razini EU-a postignut u provedbi aktivnosti u okviru ove strategije kao i napredak u područjima u kojima Komisija poziva države članice na djelovanje. Komisija će nastaviti pratiti provedbu propisa EU-a o invaliditetu. Na temelju izvješća na sredini razdoblja o ovoj strategiji razmotrit će je li potrebna prilagodba mjera.

Europska komisija kao EU-ova kontaktna točka u ime EU-a redovito izvješćuje Odbor Konvencije o njezinoj provedbi. U tu će svrhu Komisija prikupljati informacije, među ostalim od Europskog parlamenta, Vijeća i službi Komisije¹¹¹.

Kvalitetni podaci i dugoročna istraživanja nužan su preduvjet za učinkovito praćenje. To uključuje stjecanje uvida u način na koji zelena i digitalna tranzicija utječu na osobe s invaliditetom. Iako Eurostat u istraživanjima prikuplja podatke za ključna područja, postojeći podaci ne odnose se na sva relevantna područja niti se prikupljaju dovoljno često da bi se mogli utvrditi trendovi.

Komisija će poboljšati prikupljanje podataka u svim područjima u kojima su utvrđeni nedostaci¹¹², pa tako i podataka o osobama koje žive u institucijama, te povećati istraživanja o invaliditetu u sklopu Okvirnog programa EU-a za istraživanje i inovacije Obzor Europa (2021.–2027.) uz primjenu međusektorskog pristupa. Na temelju sveobuhvatnijeg prikupljanja podataka Komisija će poboljšati praćenje invaliditeta u kontekstu europskog semestra.

Komisija će ustoj:

- ✓ u 2021. izraditi i objaviti **okvir za praćenje** ciljeva i mjera ove strategije,
- ✓ najkasnije do 2023. razviti nove **pokazatelje invaliditeta** s jasnim planom provedbe. Oni bi trebali uključivati pokazatelje za djecu i položaj osoba s invaliditetom u odnosu na zapošljavanje, obrazovanje, socijalnu zaštitu, siromaštvo i socijalnu isključenost, životne uvjete, zdravlje i upotrebu novih komunikacijskih tehnologija te nadopunjavati pokazatelje za pregled socijalnih pokazatelja EU-a i ciljeve održivog razvoja u okviru europskog semestra,
- ✓ u 2024. izraditi **izvješće** o ovoj strategiji u kojem će ocijeniti napredak u njezinoj provedbi i, ako to bude potrebno, ažurirati njezine ciljeve i mjere,
- ✓ razviti **strategiju za prikupljanje podataka**, u skladu s tim usmjeravati države članice i izraditi analizu postojećih izvora podataka i pokazatelja, uključujući administrativne podatke.

10. Zaključak

Ovom strategijom Komisija nastoji ostvariti daljnja znatna poboljšanja u svim područjima života osoba s invaliditetom u EU-u i šire. Tijekom sljedećeg desetljeća ova će strategija pomoći državama članicama i institucijama EU-a u njihovim nastojanjima da provedu Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom. Provedba inicijativa predviđenih ovom strategijom doprinijet će da se do 2030. smanje diskriminacija i nejednakosti, a osobama s invaliditetom pomoći će da u potpunosti uživaju svoja ljudska prava, temeljne slobode i prava EU-a na ravnopravnoj osnovi s drugima kako bi se maksimalno povećali njihova neovisnost, sudjelovanje i dostojni životni uvjeti.

¹¹¹ [Izvješćivanje](#): prikupljaju se dodatne informacije o institucijama, agencijama i tijelima EU-a.

¹¹² Primjerice, osobe s invaliditetom koje žive u ustanovama te zdravstvo, humanitarna pomoć i zapošljavanje.

Ciljevi ove strategije postići će se uz snažnu predanost država članica, promicanjem politika i mjera kojima će se stvoriti pristupačna okruženja, uključivim obrazovnim sustavima, visokokvalitetnim sustavima zdravstvene zaštite i djelotvornim načinima za pravedno zapošljavanje osoba s invaliditetom.

Oснаživanjem osoba s invaliditetom kako bi mogli doprinijeti prelasku na uključivo, zeleno i digitalno gospodarstvo i društvo te u njemu u potpunosti sudjelovati, kao i doprinijeti našoj demokraciji, potvrdit će se vrijednosti EU-a sadržane u Ugovorima. Na taj će se način znatno pridonijeti Uniji ravnopravnosti i ojačati prava osoba s invaliditetom na globalnoj razini.

Komisija poziva Europski parlament i Vijeće da surađuju i primjerom predvode u provedbi Konvencije na razini EU-a i na nacionalnoj razini. **Poziva Vijeće da donese zaključke o ovoj strategiji.**